

บทที่ 2

บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโสเภณี

ในการศึกษาวรรณกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาทำความเข้าใจควบคู่กับการวิเคราะห์ตัวงานประพันธ์ ดังที่ เจตนา นาควัชระ (2514 : 13) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีวิจารณ์กับการศึกษาสังคมไว้ว่า

วรรณคดีนั้นมีทั้งส่วนที่เป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัย ทุกถิ่น และทั้งที่มีส่วนผูกพันกับยุคใดยุคหนึ่ง ภาวะใดภาวะหนึ่ง หรือถิ่นใดถิ่นหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง แม้แต่ภาษาที่วรรณคดีใช้สื่อความหมายก็เป็นสมบัติเฉพาะของถิ่นหนึ่ง หรือกาลเวลาใดเวลาหนึ่ง การศึกษาวรรณคดีจึงเล็งการศึกษาสังคมได้ยาก

ด้วยเหตุนี้การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องอาศัยการทำความเข้าใจสังคมเพราะ “นักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ เป็นนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้” (ตรีสิลป์ บุญจรรยา, 2542 : 4 อ้างจาก วิทย์ ศิวะศรียานนท์ , 2514 : 185)

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง แต่อาจจะแตกต่างกับวรรณกรรมในยุคก่อน* ตรงที่ “ความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ในปัจจุบัน ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องหารูปวรรณคดีใหม่ ที่เหมาะกว่ารูปวรรณคดีเดิม เช่น นิยายกลอน รูปวรรณคดีใหม่นี้ก็คือเรื่องประโลมโลกร้อยแก้ว หรือนวนิยาย (Novel) ซึ่งกว้างและไม่พิถีพิถันเรื่องกฎเกณฑ์มากนัก เหมาะสำหรับแสดงทุกด้านทุกมุมของชีวิตสมัยใหม่” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ,

* มีความเห็นว่าวรรณกรรมในยุคก่อน (ก่อนสมัยรัชกาลที่ 7) นิยมแต่งด้วยร้อยกรอง มุ่งเสนอความไพเราะของถ้อยคำ สำนวนโวหารมากกว่าแสดงแนวคิด แต่เน้นอุดมคติ ความงาม ความประพจน์ เรื่องจินตนาการหรือเรื่องไกลตัว (วรรณ บัวเกิด และ ธิดา โมสิกรัตน์, 2544 : 336-338) อย่างไรก็ตามการที่เห็นกันว่างานเหล่านี้เน้นอุดมคติก็แสดงว่ามีแนวคิดในบรรทัดฐานของสังคมเป็นเนื้อหาอยู่ด้วย

2531 : 58) จึงอาจกล่าวได้ว่า นวนิยายถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนยุคใหม่ ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองอยู่ตลอดเวลา การที่นวนิยายมีพัฒนาการไปพร้อมๆกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อนวนิยายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โศภณีเป็นประเด็นปัญหาที่สังคมให้ความสนใจมาเป็นเวลานานถึงแม้ว่าอยู่ในระดับมากน้อยต่างกันในแต่ละยุคสมัย และชีวิตของโศภณีก็เป็นแรงบันดาลใจให้ศิลปินได้นำมาถ่ายทอดในหลากหลายรูปแบบ เช่น บทเพลงร่วมสมัย ภาพยนตร์ ทีวีนิพนธ์ รวมทั้งนวนิยาย

การศึกษานวนิยายที่แสดงชีวิตของโศภณี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสังคมอันเป็นสภาพแวดล้อมของโศภณีในยุคสมัยของผู้ประพันธ์ควบคู่กันไป เพื่อจะได้ใช้ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อโศภณี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งยุคสมัยของการศึกษารับททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับโศภณีออกเป็น 2 ช่วงคือ ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงหลายประการที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ที่อาจนำไปสู่พัฒนาการของโศภณีในแต่ละยุคสมัย

บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับโศภณีช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

1. สภาพสังคมของโศภณี

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2537 : 5) ได้ศึกษาพัฒนาการของโศภณีไว้ในหัวข้อ “บันทึกหน้าแรกของโศภณีไทย” สรุปได้ว่า สมัยอยุธยา คำว่า “หญิงนคร โศภณี” มีปรากฏอยู่ใน กฎหมายตราสามดวงบทพระอัยการห้ามเมียซึ่งบัญญัติขึ้นในสมัยพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 1904 โดยเอกสารดังกล่าวนี้ถือเป็นหลักฐานเก่าแก่ที่สุดที่มีอยู่ อันแสดงให้เห็นว่าโศภณีมีมาแล้วอย่างน้อยตั้งแต่สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา คือเมื่อประมาณ 628 ปีที่ผ่านมา แต่ทั้งนี้หญิงนครโศภณีอาจมีมาก่อนหน้านี้แล้วก็ได้ เพียงแต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่สามารถแสดงข้อบ่งชี้ได้อย่างเด่นชัด

ต่อมาในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา ก่อนเสียเอกราชเมื่อ พ.ศ. 2310 จากเอกสาร คำให้การของขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวงได้กล่าวถึงหญิงนครโสเภณี ไว้ที่น่าสนใจว่า

...มีตลาดบนนอกอยู่นอกกำแพงพระนคร ตามชานพระนคร บ้าง ตามฝั่งปากกรุงบ้าง ดินแต่ในขอบบริเวณขนอนใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ รอบกรุงเข้ามาจนปากฝั่งแม่น้ำตรงกรุง และชานกำแพงกรุงนั้นด้วย รวมเป็น ๓๐ ตลาดคือ ตลาดบ้านจีนถึงปากคลองขุนละคร ไชย มีหญิง ละครโสเภณีตั้งอยู่ที่ท้ายตลาด ๔ โรง รับจ้างทำชำเราแก่บุรุษ ตลาดนี้ เป็นตลาดใหญ่ใกล้ทางเรือและทางบกมีตึกกว้านร้านเงินมาก ขายของ เงินมากกว่าของไทย มีศาลหนึ่งอยู่ที่ท้ายตลาด ๑...
(ขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม, ม.ป.ป. อ้างถึงใน เทพชู ทับทอง, 2546 : 136)

โสเภณีสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายอาศัยอยู่ตามช่อง (สมัยนั้นเรียกเป็น โรง) ช่องหญิงนครโสเภณีอยู่ที่ตลาดบ้านจีนปากคลองขุนละคร ไชย ตลาดดังกล่าวนี้เป็นย่านที่มี คนจีนอาศัยอยู่มากกว่าคนไทย สันนิษฐานว่าหญิงนครโสเภณีเหล่านี้ นอกจากจะเป็นคนไทย แล้ว คงจะเป็นคนจีนด้วย คนจีนเรียกหญิงนครโสเภณีที่เป็นคนจีนว่า “หย่าฉ่า” ไม่มีเอกสาร แน่ชัดว่า ราคาค่าบริการแต่ละครั้งในยุคนั้นมีราคาเท่าไร และไม่ได้กล่าวว่ามีโสเภณีอยู่ใน กรุงศรีอยุธยาหรือไม่ เพราะกล่าวแต่เพียงว่ามีหญิงนครโสเภณีอยู่นอกกำแพงพระนครเท่านั้น (เทพชู ทับทอง, 2546 : 136-139)

เมื่อกรุงศรีอยุธยาสูญเสียเอกราชในปีพ.ศ.2310 ผลของสงครามครั้งนั้นทำให้ บ้านเมืองเสียหายอย่างหนัก จำเป็นต้องย้ายราชธานีไปตั้งที่ธนบุรีและเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ในที่สุด อย่างไรก็ดียังคงปรากฏว่ามีโสเภณีอยู่ โดยคาดว่าคงมีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะ ในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 3 เนื่องจากประชากรมีน้อย และผู้ชายที่มียศฐาบรรดาศักดิ์ก็ มักจะเลี้ยงผู้หญิงเป็นเมียไว้ในบ้านจำนวนมาก ไม่จำเป็นต้องไปเที่ยวโสเภณี (สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 7)

ในส่วนของหัวเมืองทางภาคเหนือก็มีหลักฐานว่าเคยมีหญิงโสเภณีเช่นกันเมื่อ ครั้งที่เข้ามารวมอยู่กับสยามแล้ว(ปลายสมัยกรุงธนบุรีราว พ.ศ.2323) ดังที่ นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์ (2539 : 12) ได้ศึกษาไว้ในประเด็นวิวัฒนาการการขายบริการทางเพศ

ในล้านนา สรุปได้ว่า มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่งซึ่งบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับโสเภณีไว้คือ บันทึกของ ดร.แดเนียล แมคกิล วารี หัวหน้าคณะมิชชันนารี ชาวอเมริกันประจำภาคเหนือที่ว่า เชียงใหม่มีการทำการค้าระหว่างประเทศ ในลักษณะการนำสินค้าเข้ามาค้าขายโดยตรงคือ มีพ่อค้าจากต่างชาติเข้ามาค้าขายเอง อาทิ พ่อค้าชาวจีนจากมณฑลยูนนาน พ่อค้าไทยใหญ่หรือเงี้ยวจากรัฐฉาน พ่อค้าชาวพม่าจากเมืองมะละแหม่ง และพ่อค้าชาวลาเวนจากเมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ พ่อค้าที่มีบทบาทในเรื่องการค้าขายอย่างยิ่งคือ พ่อค้าจีนฮ่อ และพ่อค้าไทยใหญ่ซึ่งมักเดินทางมาเป็นขบวนใหญ่ พ่อค้าเหล่านี้เดินทางเข้ามาค้าขายในเชียงใหม่โดยจะพักอยู่เป็นเวลานานๆ และไม่ได้นำครอบครัวมาด้วย จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีแหล่งค้าประเวณีบ้างแต่คงไม่เปิดเผยมากนัก

สมัยรัชกาลที่ 4 ไทยต้องเปิดประเทศค้าขายกับต่างชาติมากขึ้น เพราะข้อตกลงภายใต้สนธิสัญญาเบาริง จึงเกิดการหลั่งไหลเข้ามาของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 มีคนจีนที่อาศัยอยู่ในไทยถึงประมาณ 7 หมื่นคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่รวมกันที่สำเพ็ง มักเข้ามาแบบ “เลื้อยผืนหมอนใบ” และไม่ได้พาครอบครัวมาด้วย เมื่อต้องการบริการจากโสเภณี ลูกค้ายกกลุ่มนี้จึงกลายเป็นขาประจำของโสเภณีไปโดยปริยาย โสเภณีก็เพิ่มขึ้นตามจำนวนลูกค้า ย่านที่มีชาวจีนอาศัยอยู่จึงมักมีสำนักโสเภณีเปิดบริการอยู่มากเป็นพิเศษ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 7-8)

สมัยรัชกาลที่ 5 พบว่า สถิติของจำนวนโสเภณีที่ขอขึ้นทะเบียนในกรุงเทพมหานคร เมื่อปีพ.ศ. 2469 มีทั้งสิ้น 807 คน คิดเป็นคนไทย 17% คนจีน 82% อื่นๆ 2% ในปีถัดมาเพิ่มขึ้นอีกเป็น 925 คน เป็นคนไทย 20% คนจีน 79% อื่นๆ 1% และยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปีพ.ศ.2471 เป็น 974 คน เป็นคนไทย 16% คนจีน 83% อื่นๆ 1% จากตัวเลขดังกล่าว จะเห็นได้ว่า โสเภณีในยุคนี้เป็นคนเชื้อสายจีนเป็นส่วนมาก (มานพ คณะโต, 2541 : 25) ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่ประเทศไทยมีการเปิดประเทศติดต่อกับชาติอื่นๆ (โดยเฉพาะชาวจีน) มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากการนำเด็กผู้หญิงชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้ามาขายบริการให้แรงงานชาวจีนในประเทศไทยที่เข้ามาเป็นคณงานสร้างสาธารณูปโภคให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก เช่น สร้างถนน สะพาน ทางรถไฟ ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก และยังมีการส่งเด็กผู้หญิงชาวจีนไปขายต่อที่สิงคโปร์และมาเลเซียอีกด้วย

นอกจากนี้การที่มีจำนวนโสเภณีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง น่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การประกาศเลิกทาสในปีพ.ศ. 2417 ที่ให้ทาสทุกคนเป็นไทแก่ตัว แต่แท้ที่จริงแล้วกฎหมายเลิกทาสกลับไม่สามารถปลดปล่อยผู้หญิงกลุ่มหนึ่งที่ถูกนายเงินซื้อมาเป็น

โศภณีในสำนักได้ ทำให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติสัญจรโรค รัตนโกสินทร์ศก 127 (พ.ศ.2451) ขึ้น เพื่อควบคุมจำนวนสถานบริการ จำนวนโศภณี และกามโรคที่เป็นโรค ร้ายแรงในยุคนั้น โดยมีข้อกำหนดประการหนึ่งว่า “ต้องมีโคมแขวนไว้หน้าโรงเป็น เครื่องหมาย...” เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราได้ทั่วถึง ไม่ได้บังคับว่าต้องเป็นโคมสีอะไร แต่ครั้งแรกที่กำหนดนั้นเจ้าหน้าที่ได้ทำโคมสีเขียวให้เป็นตัวอย่าง สำนักต่างๆจึงทำตาม เหมือนกันหมด เรียกกันว่า “สำนักโคมเขียว” และผู้หญิงที่ขายบริการในสำนักโคมเขียวก็ถูก เรียกขานว่า “หญิงโคมเขียว” ไปด้วย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 8)

สำหรับแหล่งโรงหญิงนคร โศภณีหรือแหล่งสถานขายบริการที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ ย่านสำเพ็งซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งโศภณีที่สำคัญและมีชื่อเสียงเพราะ มีผู้ไปใช้บริการจำนวนมาก โศภณีส่วนใหญ่มักเป็นหญิงเชื้อสายจีน ทั้งนี้เพื่อตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าที่ส่วนใหญ่ก็เป็นคนเชื้อสายจีนเช่นกัน (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2526 : 29)

ในย่านสำเพ็งนี้มีสถานขายบริการอยู่แทบทุกตรอกทุกซอย แต่ที่มีผู้ไปใช้ บริการกันมากคือที่ ตรอกเต้า ซึ่งมีสถานขายบริการอยู่หลายแห่ง อาทิ โรงยายแพง ซึ่งตั้งมา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นสถานขายบริการที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก ยายแพงเป็นแม่เจ้าใจบุญ ได้นำเงินไปสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่งที่ตรอกวัด โศภณี ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดใหม่ยายแพง” ต่อมา เรียกใหม่ว่า “วัดคณิกาผล” เหตุผลที่ตั้งชื่อเช่นนี้ก็เพราะ เป็นวัดที่สร้างขึ้นจากทุนทรัพย์ของ ผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศนั่นเอง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีสถานขายบริการที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางคือ สถานขายบริการของบุตรสาวยายแพงซึ่งสืบทอดกิจการจาก มารดาเรียกกันว่า โรงแม่กลีบ สถานขายบริการของแม่กลีบนี้จัดได้ว่าเป็นสถานขายบริการ ชั้นสูง กล่าวคือมีการประดับประดาตกแต่งห้องอย่างหรูหรา แม่กลีบเป็นคนใจบุญ เช่นเดียวกับยายแพง แม่กลีบได้สร้างวัดขึ้นที่ปากตรอกเต้า แล้วตั้งชื่อว่า “วัดกันมาตุยาราม” นอกจากสถานขายบริการของแม่กลีบแล้ว บริเวณตรอกเต้ายังมีสถานขายบริการอีกแห่งหนึ่ง เรียกกันว่า โรงแม่เต้า สถานขายบริการแห่งนี้มีชื่อเสียงอยู่ในระดับเดียวกับสถานขายบริการ ของแม่กลีบ เพราะสถานที่สะอาดและราคาพอสมควร (เทพชู ทับทอง, 2546 : 146-149) “กาญจนาคพันธ์” ได้เล่าถึงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของตรอกเต้าในช่วงที่มีการเปิด ขายบริการ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมบริเวณตรงข้ามกับตรอกเต้าซึ่งมีสถานขายบริการชั้นสูง ตั้งอยู่ด้วยว่า

ในตรอกเต้านี้เป็นห้องแถวยาวติดต่อกันไปตลอดตรอก ทุกห้อง
แขวนโคมเขียวไว้หน้าห้องเป็นแถว และเวลาก่อนค่ำจะเห็นพวกโสเภณี
เขาจูดฐูปราว กำมือหนึ่ง(ราวสัก 20 ดอก) มาลนที่ได้โคมเขียวหน้าห้อง
ข้าพเจ้าเคยถามเขาว่าลนทำไม เขาบอกว่า ลนให้มีแขกเข้ามามากๆ พวกนี้
ราคาอยู่ราว 6 สลึง หรือ 2 บาท ส่วนที่ตึกใหญ่ตรงกันข้ามกับตรอกนี้ก็มี
อาชีพเช่นเดียวกัน แต่เขาแขวนโคมเขียวไว้ให้ลับเข้าไปมองไม่เห็น
นอกจากคนเคยแล้วก็รู้จัก มีนามว่า “ยี่สุนเหลือง” เป็นชั้นสูงหน่อย
ไม่จู้จี้จ๋านเหมือนพวกตรอกเต้า ราคาราว 3 บาทถึง 5 บาท ข้าพเจ้าเคย
เข้าไปหลายครั้ง ออกจะสุภาพเรียบร้อยดี ห้องแต่ละห้องในตึกก็ตกแต่งดี
แปลว่ารับแขกชั้นสูง ไม่สัพเพเหระ เหมือนตรอกเต้า (กาญจนาศพนันท์,
ม.ป.ป. อ้างถึงใน เทพชู ทับทอง, 2546 : 149)

นอกจากนี้ เทพชู ทับทอง (2546 : 149-154) ยังได้บรรยายถึงแหล่งที่มีสถาน
ขายบริการทางเพศในย่านสำเพ็งและในกรุงเทพมหานครว่า มีสถานขายบริการทางเพศอยู่
หลายแห่ง นอกจากบริเวณตรอกเต้าแล้ว ยังมีตรอกส้วนิยม ตรอกเว็จจีหรือตรอกอามซึ่งมี
แม่ทิมเป็นผู้ดูแล ส่วนตรอกโรงโคมมีแม่อิมขาวเป็นผู้ดูแล หลังวัดสามจีนมีสถานบริการของ
แม่สุดซึ่งมีชื่อเสียงมากที่สุด ในตรอกโพธิ์ ตรอกญวนมีโสเภณีชาวญวนและเขมรทั้งตรอก
หน้าโรงหวงมี “อีปั๊” เป็นโสเภณีที่เป็นที่รู้จักมีผู้มาใช้บริการสม่เสมอ ย่านสะพานเหล็ก
หลังลหุ สะพานถ่าน ถนนดินสอ ตรอกหม้อ วรจักร ตรอกแขก วงเวียน 22 กรกฎาคม ถนน
รองเมือง สี่แยกมหานาค โป้เบ๊ สะพานขาว นางเลิ้ง บางลำพูก็มี สถานขายบริการปรากฏอยู่
นอกจากนี้ยังมีโสเภณีตามโรงแรมต่างๆ ไม่ผิดกับสมัยนี้ โดยเฉพาะโรงแรมใหญ่ๆ ละคร
สี่พระยาและสุรวงศ์มีทั้งโสเภณีชาวจีน ชาวตะวันตก และชาวญี่ปุ่นซึ่งจัดเป็นโสเภณีชั้นสูง
ให้บริการอยู่

สมัยรัชกาลที่ 5 นี้มีกิจการค้าประเวณีเกิดขึ้นใหม่ในกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด
จนดูเหมือนว่าสถานขายบริการเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของชุมชน
ตนเอง เช่น เขตบางรักซึ่งเป็น ชุมชนของชาวตะวันตก สถานบริการทางเพศในเขตนี้ก็มักจะ
เป็นที่รู้จักกันในหมู่คนไทยว่า “คลับ” (Club) และ “บาร์” (Bar) การตั้งชื่อสถานบริการ
ก็ตั้งให้เป็นภาษาต่างประเทศเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (จรรยา เศรษฐบุตร
และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 173)

ส่วนโสเภณีในภูมิภาคนั้น จากหลักฐานที่พบปรากฏว่า มีการเก็บภาษีใน
จังหวัดจันทบุรี ตราด นครชัยศรี สมุทรสาคร ชลบุรี ฉะเชิงเทรา มาเป็นภาษีบำรุงถนน* ตั้งแต่
สมัยรัชกาลที่ 5 ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าเมืองดังกล่าวนี้ได้มีสถานขายบริการเกิดขึ้นแล้ว
(จรรยา เศรษฐบุตร และสุภาณี เวชพงศา, 2537 : 173)

ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เมืองภูเก็ตซึ่งขณะนั้นเริ่มมีการขยายตัวในการทำธุรกิจ
เหมืองแร่เพิ่มขึ้น จึงมีชาวจีนอพยพเข้ามาเพื่อทำงานในเหมืองแร่เพิ่มขึ้นด้วย การที่มีคนงาน
เหมืองแร่จำนวนมากจึงมีส่วนทำให้กิจการค้าประเวณีเกิดขึ้น (คารารัตน์ เมตตาริกานนท์,
2526 : 29)

ส่วนทางเชียงใหม่ การค้าประเวณีได้กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง หลังจากปลอด
โสเภณีไปช่วงหนึ่งดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพราะมีชาวตะวันตกเข้าไปทำธุรกิจค้าไม้ และมี
หญิงเจ้าของสถานขายบริการที่เรียกกันว่า แม่เล้า จากลำพืดชื่อนางตาด ขึ้นไปเปิดสถานขาย
บริการทางเทศจนได้ชื่อว่าเป็น “แม่เล้าคนแรกของเวียงพิงค์” สมัยนั้นตรงกับสมัยพระเจ้า
อินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ แห่งราชวงศ์เจ้าเจ็ดตนลำดับที่ 7 การค้าประเวณี
ในยุคนี้เป็นที่รังเกียจของชาวเชียงใหม่ มีการเขียน “คำว” ซึ่งเป็นคำกลอนด่าว่า ประจาน
ส่งเวียนอ่านกันไปทั่วเมือง มีการเรียกผู้หญิงที่มาค้าประเวณีว่า “อีสำเป้ง” เมื่อมีชาวตะวันตก
เข้ามาทำธุรกิจค้าไม้มากขึ้น จำนวนโสเภณีจึงเพิ่มขึ้นตามอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีหญิง
ชาวเหนือยินดีที่จะเป็นภรรยาออกกฏหมายของนักธุรกิจเหล่านี้เพราะชื่นชมในความเป็นคน
ชาติตะวันตก (นิศยา ระวังพาล และ เสาวภา พรสิริพงษ์, 2539 : 13-19)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พระราชบัญญัติสัญญาจร โครครตน โกลสินทร์ศก 127
ซึ่งตราขึ้นในรัชกาลก่อน ได้มีการประกาศใช้กันทั่วทั้งประเทศหลังจากที่เดิมมีผลบังคับ
เฉพาะกรุงเทพมหานครและหัวเมืองบางแห่งเท่านั้น ส่งผลให้โสเภณีต้องมาขึ้นทะเบียน
โสเภณีทั่วไปจึงต้องเข้าสังกัดตามสถานขายบริการ โดยอยู่ใต้อาณัติของเจ้าของสำนักกัน
มากขึ้น แต่การเปิดสถานขายบริการทางเทศในหัวเมืองกิจการอาจไม่คึกคักจึงปรากฏว่า

*ภาษีบำรุงถนน คือ เงินภาษีที่รัฐบาลเก็บจากเจ้าของกิจการค้าประเวณีที่จดทะเบียนอย่าง
ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีเจ้าภาษีซึ่งเป็นผู้ประมวลภาษีบำรุงถนนได้เป็นผู้เรียกเก็บ ทั้งนี้พบว่า
มีการเรียกเก็บเป็นสิ่งของเช่น ทราย หิน ฯลฯ เพื่อนำมาซ่อมแซมบำรุงถนนบ้าง แต่ต่อมาเมื่อ
ถึงตอนกลางสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ได้ปรับเปลี่ยนให้เก็บเป็นเงินเท่านั้น
(คารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2526 : 64-67)

เริ่มมีการล่อลวงผู้หญิงจากภาคเหนือ 3 คนลงมากรุงเทพฯ จนเป็นคดีโด่งดังเมื่อปี พ.ศ. 2468 * (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 19)

ส่วน โสเภณีในกรุงเทพมหานครนั้นส่วนใหญ่มักรวมกันอยู่ที่สถานบริการใน ย่าน “แพร่งสรรพศาสตร์” อันเป็นสถานที่ซึ่งรู้จักกันในหมู่ผู้นิยมใช้บริการอย่างแพร่หลาย พบว่าผู้ชายสมัยนั้นเป็นโรค “อุปทม” หรือ “กามโรค” กันมาก โดยจากสถิติของ กรมสุขาภิบาลกระทรวงมหาดไทยพบว่า ผู้ชายในพระนครเป็นโรคนี้อีกร้อยละ 75 ทั้งนี้เพราะ สมัยนั้นยังไม่มีการรักษา ใครเป็นก็ต้องกินยาต้มเป็นหม้อซึ่งไม่ค่อยได้ผลที่เด็ดขาดนัก (เทพชู ทับทอง, 2546 : 137-157)

สมัยรัชกาลที่ 7 นอกจากปัญหาล่อลวงค้าประเวณีโดยไม่ยอมจดทะเบียนและ เสียภาษีให้แก่รัฐ อันเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากรัชกาลก่อนแล้ว ยังมีการล่อลวงผู้หญิง ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะหญิงจีนเข้ามาค้าประเวณี รวมทั้งมีการพาออกไปขายยังต่างประเทศ โดยเฉพาะทางภาคใต้ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 139) และยังมีการล่อลวงหญิงสาวจากภาคเหนือมาค้าประเวณีใน กรุงเทพมหานคร ขณะเดียวกันผู้ประกอบการการค้าประเวณีก็นำผู้หญิงและเด็กสาวชาวเหนือ ออกไปขายบริการต่อยังต่างประเทศ ทำให้ต้องออกกฎหมายปราบปราม โดยการตรา “พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พุทธศักราช 2471” ขึ้น โดยกำหนด บทลงโทษแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีทั้งหมด (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 : 22)

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประมาณ 3 ปี รัฐบาลสมัยพระยาพหลพล- พยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ตรา “พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2478” ขึ้น โดยมาตรา 1451 ระบุว่า บุคคลใดจดทะเบียนสมรสแล้วจะ จดทะเบียนอีกไม่ได้ ยกเว้นแต่จะพิสูจน์ว่า การสมรสครั้งก่อนได้สิ้นสุดลงแล้วเพราะตาย หย่าร้าง หรือ ศาลเพิกถอน พระราชบัญญัตินี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่ให้ทั้ง

* หญิงชาวกรุงเทพฯ ชื่อนางสงวน ใช้อุบายล่อลวงนางสาวคำปิ่น นางสาวจันแก้ว และ นางแดง บ้านอยู่ อ.สามชุก อ.เชียงใหม่ไปกรุงเทพฯ ญาติจึงเข้าแจ้งความ ต่อมาตำรวจตามจับได้ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง แต่พบเพียงผู้เสียหาย ส่วนนางสงวนหลบหนีไปได้

(นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 : 20)

ผู้ชายและผู้หญิงต้องมีคู่สมรสอย่างเป็นทางการเพียงคนเดียว (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2545 : 41) ด้วยเหตุนี้ผู้ชายจึงหมดสิทธิ์ที่จะมีภรรยาหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันเหมือนสมัยก่อนเพราะผิดกฎหมาย ส่วนผู้หญิงที่เคยถูกเลี้ยงไว้เป็นภรรยานอกกฎหมายในบ้านก็แตกกระสานซ่านเซ็นออกมา หลายคนจำเป็นต้องเป็น โสเภณีเพราะไม่มีทางเลือก

2. สาเหตุของการเป็น โสเภณี

เมื่อกรุงศรีอยุธยาสูญเสียดอกขาในปีพ.ศ.2310 ไทยต้องย้ายราชธานีไปตั้งที่ธนบุรีและสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ในที่สุด แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ได้เลือนหายไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยนั้นคือผู้ประกอบการอาชีพ โสเภณี แต่คาดว่าคงมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากผู้ชายที่มียศฐาบรรดาศักดิ์ก็มักจะเลี้ยงผู้หญิงเป็นเมียไว้ในบ้านจำนวนมาก (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 7)

ในส่วนของหัวเมืองทางภาคเหนือก็มีหลักฐานว่ามีผู้ประกอบการอาชีพ โสเภณี ปลายสมัยกรุงธนบุรีราว พ.ศ.2323 เชียงใหม่ทำการค้ากับต่างชาติ มีพ่อค้าชาวต่างชาตินำสินค้าเข้ามาค้าขาย จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีแหล่งค้าประเวณีเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของพ่อค้าเหล่านี้ และสันนิษฐานว่าหญิงหม้ายที่สามีทิ้งหรือตายซึ่งอาศัยอยู่บริเวณประตูท่าแพ น่าจะเป็นผู้ที่ทำการค้าประเวณี ดังปรากฏใน **บทเพลงขอเจี้ยว** ตอนหนึ่งว่า “... ไปตางปุ่นตี่ประตูต้าแป งามนักแก อะโหลโลโล แม่ฮ้างแม่มาย...” (ไปทางโน้นที่ประตูท่าแพ มีหญิงงามที่เป็นหม้าย สามีทิ้งและสามีตาย) ทั้งนี้เพราะความขัดสนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการขาดผู้นำครอบครัว (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 : 13)

สมัยรัชกาลที่ 5 จำนวน โสเภณีเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุอยู่สองประการคือ ความขัดสนทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงสมัยนั้นจำเป็นต้องยอมเป็นผู้ถูกประณามจากสังคมที่มีทัศนคติในเชิงรังเกียจ

ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งน่าจะเป็นเพราะการประกาศเลิกทาสในปีพ.ศ. 2417 ซึ่งมีจุดอ่อนที่ไม่สามารถปลดปล่อยทาสผู้หญิงที่ถูกนายเงินซื้อมาเป็นโสเภณีในสำนักได้ เพราะมีสัญญาจ้างงานรับเงินล่วงหน้าอยู่ สัญญาลักษณะนี้ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะได้รับการปลดปล่อยเหมือนทาสคนอื่น ส่วนผู้หญิงที่เคยเป็นทาสรับใช้หรือเป็นเมียทาสของนายเงินบางคน เมื่อได้รับการปลดปล่อยกลับเกิดปัญหาไม่มีที่ไปเพราะกลับไปหาครอบครัวไม่ได้ จำเป็นต้องมาขายตัวให้กับนายเงินที่เป็นเจ้าของสำนักหรือ โรงหญิงนคร โสเภณี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 8)

ในสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 มีผู้หญิงซึ่งเป็นชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่ง ได้ออกมาเรียกร้องความเสมอภาคให้แก่ผู้หญิงผ่านนิตยสารผู้หญิงชื่อ “สตรีศัพท์” และ “สตรีไทย” โดยมุ่งเน้นประเด็นความเท่าเทียมกันทางการศึกษาและการครองคู่แบบผัวเดียวเมียเดียว ซึ่งประเด็นหลังเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อสถาบันครอบครัวอันอาจนำไปสู่ สาเหตุของการก้าวเข้าสู่ธุรกิจเพศพาณิชย์ และจากการเรียกร้องครั้งนี้เองได้ส่งผลให้เกิดกฎหมายฉบับหนึ่งขึ้น โดยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประมาณ 3 ปี รัฐบาลสมัยพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ตรา “พระราชบัญญัติให้ใช้ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2478” ขึ้น โดยมาตรา 1451 ระบุว่า บุคคลใดจดทะเบียนสมรสแล้วจะจดทะเบียนอีกไม่ได้ ยกเว้นแต่จะพิสูจน์ว่า การสมรสครั้งก่อน ได้สิ้นสุดลงแล้วเพราะตาย หย่าร้าง หรือศาลเพิกถอน พระราชบัญญัตินี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่ให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องมีคู่สมรสอย่างเป็นทางการเพียงคนเดียว (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2545 : 41) ด้วยเหตุนี้ผู้ชายจึงหมดสิทธิ์ที่จะมีภรรยาหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันเหมือนสมัยก่อนเพราะผิดกฎหมาย แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ส่งผลเสียแก่ผู้หญิงที่เคยถูกเลี้ยงไว้เป็นภรรยานอกกฎหมายในบ้านที่ต้องแตกกระสานซ่านเซ็นออกมา หลายคนจำต้องเป็น โสเภณี เพราะไม่มีทางเลือก

3. ค่านิยมของสังคมที่มีต่อโสเภณี

หลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาไม่ได้กล่าวว่ามีโสเภณีอยู่ในกรุงศรีอยุธยาหรือไม่ เพราะกล่าวแต่เพียงว่ามีหญิงนกร โสเภณีอยู่นอกกำแพงพระนครเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าสมัยนั้นจะถือว่าหญิงนกร โสเภณีเป็นเสนียด จึงไม่ยอมให้ตั้งโรงหรือตั้งช่องให้บริการในกำแพงพระนคร (เทพชู ทับทอง, 2546 : 136-139) หลักฐานนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมที่มีต่อโสเภณีว่า เป็นเสนียดและเป็นความอัปยศของความเป็นหญิง ทั้งนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการให้ความสำคัญกับการรักษาวนตวงตัวของผู้หญิง โดยมองข้ามปัจจัยเบื้องหลังที่ผลักดันให้ต้องมาเป็น โสเภณี

สมัยรัตนโกสินทร์โดยเฉพาะในยุคที่ไทยเปิดประเทศทำการค้ากับต่างประเทศแล้วนั้นพบว่า โสเภณีกลายเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของชาวต่างชาติที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย สังคมไทยขณะนั้นก็ยังรับเอาการถ่ายทอดทัศนคติในเชิงลบที่มีต่อโสเภณีมาจากอดีตเช่นเดิม

มีสิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 คือ มีการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการตัดสินใจชะตาชีวิตของตนเองอยู่ 2 กรณีคือ

กรณีอำแดงเหมื่อน และกรณีอำแดงจั่น* เป็นการเรียกร่องสิทธิทางเพศของหญิงไทยที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2545 : 40) แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำผู้หญิงไทยออกไปค้าประเวณีนอกประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 81)

สมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากมีการระบาดของโรคที่เกิดจากกิจกรรมทางเพศมากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติสัญญาโรค รัตนโกสินทร์ศก 127 (พ.ศ.2451) ขึ้น โดยมีเหตุผลของการตรากฎหมายฉบับนี้ตอนหนึ่งว่า

หญิงบางคนป่วยเป็นโรค ซึ่งอาจจะติดต่อเนื่องไปถึงผู้ชายที่คบหาสมาคม ได้ก็มีได้มีแพทย์ตรวจตรารักษา โรคร้ายนั้นอาจจะติดเนื่องกันไปจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก และยังหาได้มีกฎหมายและข้อบังคับอย่างใด สำหรับจะป้องกันทุกซ์โทษภัย แห่งพระราชราษฎ์ทั้งหลายเหล่านี้ไม่

กฎหมายฉบับนี้แม้จะบังคับใช้เพื่อควบคุมและจัดระเบียบของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพโสเภณี รวมทั้งป้องกันโรคระบาดอันมีสาเหตุมาจากโสเภณีซึ่งนับเป็นคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงแสดงนัยบางประการคือมีความรังเกียจโสเภณีซึ่งขณะนั้นได้กลายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคร้ายอันเป็นอันตรายต่อประชากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไว้ด้วย

สมัยรัชกาลที่ 5 มีกิจการค้าประเวณีเกิดขึ้นใหม่ในกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัดเจนดูเหมือนว่าสถานขายบริการเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบสนองความต้องการของชุมชนตนเอง เช่น เขตบางรักซึ่งเป็นชุมชนของชาวตะวันตก สถานบริการทางเพศในเขตนี้ก็มีที่จะ

* อำแดงเหมื่อน ทำเรื่องทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พรรณนาถึงความคับแค้นใจที่บิดามารดาทุบตี กักขัง และบังคับขืนใจให้เป็นภรรยาขาย ทั้งที่ไม่สมัครใจเพราะตนเองรักอยู่กับนายริด จึงเรียกร่องสิทธิที่จะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ส่วนอำแดงจั่น ทูลเกล้าถวายฎีกาว่า ถูกนายเอี่ยมสามีนำชื่อไปขายให้ผู้อื่น เพราะถือว่าเมียก็เสมือนทาสในเรือนเบี้ย ฎีกาทั้ง 2 นี้ได้นำมาสู่ พ.ร.บ.ลักพา พ.ศ.2406 และ พ.ร.บ.ห้ามผู้ชายขายเมีย บิดามารดาขายบุตร ในปีพ.ศ.2411 (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2545 : 40)

เป็นที่รู้จักกันในหมู่มนุษย์ไทยว่า “คลับ” (Club) และ “บาร์” (Bar) การตั้งชื่อสถานบริการก็ตั้งให้เป็นภาษาต่างประเทศเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 173) สมัยนั้นประเทศไทยมีเงินรายได้จากธุรกิจบริการทางเพศมาก เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากมายในชุมชนที่มีคนต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ แต่ในขณะเดียวกันทัศนคติของสังคมก็ยังคงแสดงความรังเกียจผู้ประกอบอาชีพโสเภณีอยู่เช่นเดิม

ในส่วนภูมิภาคก็เช่นกัน ทางภาคเหนือมีชาวตะวันตกเข้าไปทำธุรกิจค้าไม้มากขึ้น จำนวนโสเภณีจึงเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนเหล่านี้ การค้าประเวณีในยุคนี้เป็นที่รังเกียจของชาวเชียงใหม่ มีการเขียน “คำว” ซึ่งเป็นคำกลอนด่าว่า ประจานส่งเวียนอ่านกันไปทั่วเมือง มีการเรียกผู้หญิงที่มาค้าประเวณีว่า “อีสำเป้ง” (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 : 13-19) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมที่แสดงความรังเกียจโสเภณี รวมทั้งการมองว่าโสเภณีเป็นเพียงสิ่งตอบสนองความใคร่ของชาวต่างชาติเท่านั้น ทั้งๆที่หากพิจารณากันให้ชัดเจนแล้วคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเบื้องหลังของความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองนั้นมีโสเภณีเป็นพลังขับเคลื่อนอยู่ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าโสเภณีก็เป็นผู้หนึ่งที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติแม้จะเป็นคุณค่าที่ปราศจากการยอมรับจากสังคมก็ตาม

อย่างไรก็ตามยังคงมีบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีทัศนคติต่อโสเภณีอย่างเข้าใจในความเป็นมนุษย์และพยายามเรียกร้องสิทธิต่างๆให้แก่พวกเขา โดยมุ่งเน้นประเด็นความเท่าเทียมกัน และจากการเรียกร้องครั้งนี้เองได้นำไปสู่การตรา “พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2478” ขึ้นดังได้กล่าวแล้ว แม้ผลของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาโสเภณีได้ทั้งหมด แต่ก็นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มของการมองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของสังคมในยุคนี้ที่มีต่อผู้ประกอบอาชีพโสเภณีท่ามกลางกระแสของสังคมที่แสดงความรังเกียจโสเภณีอยู่ตลอดเวลา

4. สภาพชีวิตของโสเภณี

ข้อมูลข้างต้นในประเด็นค่านิยมของสังคมที่มีต่อโสเภณี เป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงที่มีอาชีพโสเภณีต่างก็มีชีวิตอยู่ท่ามกลางความรังเกียจของสังคม ทั้งนี้เพราะค่านิยมที่ยึดถือว่าหญิงสาวต้องสงวนพรหมจรรย์ไว้ให้กับผู้ชายคนเดียวคือสามีของตนที่แต่งงานกันถูกต้องตามประเพณี การละเมิดค่านิยมดังกล่าวนับเป็นความผิดอย่างร้ายแรงที่ต้องถูกประณาม โดยปราศจากการขออนุมัติปัจจัยเบื้องหลังที่ผลักดันให้พวกเขาเหล่านั้นต้องจำใจขายบริการทางเพศ

ด้วยเหตุนี้จึงสันนิษฐานว่าโสเภณีในสมัยนั้นน่าจะเป็นที่รังเกียจอย่างยิ่งของสังคม การคบหากับบุคคลภายนอกคงมีน้อย พวกเขาต้องคบหาอยู่เฉพาะกับเพื่อนผู้ประกอบอาชีพเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะหญิงสาวซึ่งถูกล่อลวงให้มาขายบริการทางเพศที่จำต้องทำงานเพื่อชดใช้ค่าตัวที่ถูกหลอกขายมา คงจะถูกบีบบังคับให้อยู่แต่ในสำนักเท่านั้น เพื่อป้องกันการหลบหนี และน่าจะมีการทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่างๆจากผู้ควบคุมด้วย เนื่องจากความไม่เต็มใจที่ต้องขายบริการทางเพศ

แม้ว่าความเป็นอยู่ของโสเภณีอาจดูเหมือนไม่ลำบาก ดังเห็นได้จากการแต่งกายที่เหมือนชาวบ้านทั่วไปคือ ดัดผม ผัดหน้า ประแป้งจนหน้าขาว ใส่ผ้าออบไทย บางคนกินหมากจนปากแดง แต่บางคนก็ไม่กิน นุ่งผ้าลายหรือผ้าพื้น โจงกระเบน ห่มผ้าสไบเฉียงหรือห่มรัดหน้าอก บางคนใส่เสื้อคอ(คล้ายเสื้อกั๊ก)ไม่มีแขนเสื้อ แต่มีโยงที่หัวไหล่แล้วเปิดหน้าออก โสเภณีเหล่านี้มีอายุประมาณ 17-18 ปีขึ้นไป แต่แท้ที่จริงแล้วจิตใจของพวกเขาด่วนเศร้าหมองเพราะความโศครายที่พวกเขาได้รับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พวกเขาต้องให้บริการแก่ลูกค้าวันละหลายครั้ง โดยมีเวลาทำงานคือช่วงค่ำ มักพบผู้หญิงเหล่านี้ออกมานั่งหน้าห้องเพื่อให้ผู้มาใช้บริการเลือก หรือออกมาขึ้นรถรับผู้มาใช้บริการที่ถนนหน้าสถานบริการ ส่วนใหญ่มักทำงานในเวลากลางคืนอย่างเดียว ส่วนที่รับแขกเวลากลางวันก็มีแต่น้อยมาก (เทพชู ทับทอง, 2546 :153-154)

5. รูปแบบของการค้าประเวณี

จากเอกสารของขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวงได้กล่าวถึงหญิงนครโสเภณีสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ตอนหนึ่งว่า “ตลาดบ้านจีนถึงปากคลองขุนละครไชย มีหญิงละครโสเภณีตั้งอยู่ท้ายตลาด ๔ โรง รับจ้างทำชำเราแก่บุรุษ” (ขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม, ม.ป.ป. อ้างถึงใน เทพชู ทับทอง, 2546 : 136) แสดงว่ามีการค้าประเวณีในรูปแบบของโสเภณีประจำสำนักแล้วในสมัยนั้น

สมัยรัชกาลที่ 4 ชาวจีนเข้ามาทำการค้าขายกับคนไทยมากขึ้น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่รวมกันที่สำเพ็ง พบว่าย่านสำเพ็งนี้มีสำนักโสเภณีเปิดบริการอยู่เป็นจำนวนมาก (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 7-8)

สมัยรัชกาลที่ 5 มีการนำเด็กผู้หญิงชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้ามาขายบริการทางเพศ และยังมีผู้ส่งเด็กผู้หญิงชาวจีนไปขายต่อที่สิงคโปร์และมาเลเซียอีกด้วย จัดเป็นการค้าประเวณีในรูปแบบของการค้าโสเภณีข้ามชาติ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำผู้หญิงไทยออกไปค้าประเวณีนอกประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 81)

สมัยนี้มีการตราพระราชบัญญัติสัญจร โรค รัตน โกสินทร์ศก 127 (พ.ศ.2451) ขึ้น เพื่อจัดระเบียบโสเภณีให้มีรูปแบบประจำสำนักเหมือนกันหมด

อย่างไรก็ตามกลับพบว่า ได้เกิดมีรูปแบบของการค้าประเวณีแบบที่ไม่สังกัดสำนักขึ้น เรียกว่า “โสเภณีเถื่อน” กล่าวคือ หญิงโสเภณีจะไม่มีการสังกัดโรงหรือสำนักเพื่อหลีกเลี่ยงการขูดรีดของนายโรง และการเสียภาษีให้แก่รัฐบาล หญิงโสเภณีแบบนี้จะไม่มียาโรงคอยควบคุมยกเว้นสามีของหญิงเหล่านี้เอง การประกอบอาชีพส่วนมากจะคอยติดต่อกับลูกค้าตามโรงบ่อน โรงหวย โรงละคร โรงภาพยนตร์ ฯลฯ หญิงโสเภณีแบบนี้จะอาศัยอยู่บริเวณถนนวรจักร ปากคลองตลาด ถนนข้างคลองวัดสุทัศน์ ถนนราชวงศ์ ถนนสุรวงศ์ ถนนสี่พระยา (หนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล์, “ทำให้เสียคน”, 2502 อ้างจาก จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 173)

สมัยรัชกาลที่ 6 โสเภณีในกรุงเทพมหานครมีราคาค่าบริการดังนี้ ราคาชั่วคราวคือครั้งเดียวเพียง 2 สลึง แต่ถ้าเป็นสถานบริการชั้นสูง รูปร่างหน้าตาดี บริการดี ห้องนอนสะอาดจะมีราคาประมาณ 1 บาท ถ้าเป็นหญิงญี่ปุ่นหรือหญิงชาวตะวันตกราคาค่าบริการแพงกว่าคือ ครั้งละ 2 บาท เหมาะตลอดคืน 4 บาท (ยุคนั้นราคาข้าวสารถึงละ 2 สลึงถึง 1 บาท)

6. กฎหมายและมาตรการของรัฐบาลที่ใช้ควบคุมและแก้ไขปัญหาโสเภณี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ “หญิงนครโสเภณี” มีหลักฐานว่าปรากฏมาตั้งแต่สมัยอยุธยาใน กฎหมายตราสามดวงบทพระอัยการฝั้วเมีย ซึ่งบัญญัติขึ้นในสมัยพระเจ้าอู่ทองในปี พ.ศ. 1904 ระบุบทลงโทษแก่หญิงนครโสเภณีที่แต่งงานแล้วแต่กลับมีพฤติกรรมนอกใจสามี ดังตอนหนึ่งที่ว่า

มาตราหนึ่ง ชายใดคู่ขอเอาหญิงคนจับ คนรำเทียว ขอทาน เลี้ยงชีวิต และหญิงโสเภณีมาเลี้ยงเป็นเมีย ทำชั่วเหนือฝั้วก็ดี ฝั้วรู้ด้วยประการใดๆ พิจารณาเป็นสัจไซ้ ท่านให้ผจานหญิงชายนั้นด้วยไถนา ส่วนหญิงอันร้ายให้เอาเฉลวปะหน้า ทัดดอกจบาทั้งสองหู ร้อยดอกจบาแดงเปนมายไลย ใส่ศีสะ ใส่คอ แล้วให้เอาหญิงนั้นเข้าเทียมแอกข้างหนึ่ง ชายชู้เข้าเทียมแอกข้างหนึ่งผจานด้วยไถนาสามวัน ถ้าแลชายฝั้วมันยังรักเมียมันอยู่มิให้ผจานไซ้ ท่านให้เอาชายผู้ฝั้วนั้นเข้าเทียมแอกข้างหนึ่งหญิงอยู่ข้างหนึ่ง อย่าให้ปรับไหมชายชู้มันเลย (อ้างถึงใน เทพชู ทับทอง, 2546 : 135)

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ที่เชียงใหม่ซึ่งขณะนั้นปกครองโดยพระเจ้าวิโลรสสุริยวงศ์ หรือเจ้าชีวิตอ้าว กษัตริย์พระองค์ที่หกของตระกูลเจ้าเจ็ดคน ปกครองเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2396-2413 (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4) ได้มีคำสั่งห้ามมิให้มีโสเภณีเด็ดขาด โดยประกาศว่า “ในเมืองเชียงใหม่ บ่มีหญิงงามเมืองค้าประเวณี ถ้ามี อาชญาพ่อเจ้าให้เอาชีวิตเสีย” (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรสิริพงษ์, 2539 : 13) นับเป็นกฎข้อบังคับที่ใช้ปราบปรามโสเภณีและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งแรกตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ แม้ในประวัติศาสตร์กฎหมาย เช่น กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะพยานที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา หรือแม้กระทั่งกฎข้อบังคับที่กล่าวถึงแล้ว จะมีการกล่าวถึงหญิงโสเภณีอยู่บ้างแต่ก็ไม่ใช่ลักษณะที่เกี่ยวข้องโดยตรง จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งในยุคนั้นปรากฏว่ามีโสเภณีมากขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการเลิกทาส หญิงทาสส่วนหนึ่งจำเป็นต้องสมัครเข้าไปเป็นโสเภณีกับนายโรง(ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น) ปัญหาที่ตามมา ก็คือ กามโรคที่ติดต่อระบาดออกไปมากขึ้น การเกิดเหตุวิวาทระหว่างชายที่มาเที่ยว รวมทั้งปัญหาที่เกิดมีการล่อลวงหญิงมาเป็นโสเภณีก็มากขึ้นด้วย จึงได้ทรงตรากฎหมายออกมาเพื่อแก้ไข ควบคุมปัญหาเหล่านี้ ดังตอนหนึ่งที่แสดงเหตุผลของการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นว่า

ทุกวันนี้หญิงบางจำพวกประพฤติตนอย่างที่เราเรียกว่าหญิงนครโสเภณีมีหัวหน้ารวบรวมกันตั้งโรงหาเงินขึ้นหลายตำบล แต่ก่อนมาการตั้งโรงนครโสเภณี นายโรงช่วยไถ่หญิงมาเป็นทาส รับตัวจากเจ้าภาษี แล้วตั้งเป็นโรงขึ้น ครั้นต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาสเสียแล้ว หญิงบางจำพวกที่สมัครเข้าเป็นหญิงนครโสเภณีก็รับตัวจากเจ้าภาษี แล้วมีหัวหน้ารวบรวมกันตั้งขึ้นในท้องที่โรงอันควรบ้างมิควรบ้าง กระทำให้มีเหตุเกิดการวิวาทขึ้นเนืองๆ อีกประการหนึ่งหญิงบางคนป่วยเป็นโรคซึ่งอาจจะติดต่อเนื่องไปถึงผู้ชายที่คบหาสมาคมได้ ก็มีได้มีแพทย์ตรวจตรารักษา โรคร้ายนั้นอาจจะติดเนื่องกันไปจนเป็นอันตรายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์เป็นอันมากและยังหาได้มีกฎหมายและข้อบังคับอย่างไรสำหรับจะป้องกันทุกข์ โทษภัย แห่งประชาราษฎร์ทั้งหลาย

เหล่านี้ไม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ตราพระราชบัญญัติ
ขึ้นไว้สืบไป...

ทั้งนี้รวมไปถึงการที่จะทำให้รัฐได้เป็นผู้ดูแลและได้ผลประโยชน์โดยการเก็บภาษีจากการค้า
ประเวณีด้วยที่เรียกว่า “ภาษีบำรุงถนน” กฎหมายที่ตราออกมานี้มีชื่อว่า **พระราชบัญญัติ
สัตยูจรโรค รศ.127** บัญญัติว่า ผู้ที่จะเป็นนายโรงหญิงนคร โสเภณีได้นั้น ต้องเป็นผู้หญิงและ
ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน นายโรงต้องมีบัญชีหญิงนคร โสเภณีที่มีอยู่ประจำและที่เข้า
มาอยู่ใหม่ ห้ามนายโรงรับหญิงนคร โสเภณีที่ไม่มีใบอนุญาต ห้ามนายโรงรับเด็กหญิงที่มีอายุ
ต่ำกว่า 15 ปีมาไว้ในโรง ห้ามนายโรงกักขังและทำสัญญาผูกมัดหญิงนคร โสเภณี ตลอดจน
ห้ามไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดบังคับหรือล่อลวงผู้หญิง ผู้ใดที่ไม่สมัครใจเป็นหญิงนคร โสเภณี (เทศ
ทัพบทอง, 2546 : 143-146) กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ทำให้อาชีพค้าประเวณีเป็นอาชีพที่
ถูกกฎหมายในสมัยนั้น โดยกำหนดให้นายโรงเจ้าของสำนักต้องได้รับอนุญาตจากเจ้า
พนักงาน เช่นเดียวกับโสเภณีก็น่าขึ้นบัญชีกับเจ้าพนักงานรวมทั้งต้องถือใบอนุญาต
ประจำตัวซึ่งทำให้ประเทศไทยมีโสเภณีจดทะเบียนเป็นครั้งแรก พระราชบัญญัติสัตยูจรโรคนี้
ครั้งแรกใช้อยู่แค่ในกรุงเทพฯ และหัวเมืองบางแห่งจนถึง พ.ศ. 2546 ในสมัยรัชกาลที่ 6
จึงประกาศใช้ทั่วประเทศ

อย่างไรก็ดีการจดทะเบียนโสเภณีตามพระราชบัญญัติสัตยูจรโรค รศ.127
เพื่อควบคุมการค้าประเวณีกลับไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจนัก เพราะจากรายงานของกรมตำรวจ
เองก็พบว่า โสเภณีเดือนมีมากกว่าโสเภณีจดทะเบียนหลายเท่า เช่น ปี พ.ศ.2500 มีโสเภณีที่
ถูกกฎหมายเพียง 524 คน โสเภณีเดือน 12,358 คน ถึงในปีที่มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคือปี
พ.ศ. 2503 ก็ปรากฏว่ามีโสเภณีจดทะเบียนอยู่เพียง 298 คน ในขณะที่มีโสเภณีเดือนที่
ถูกจับกุมถึง 8,355 คน ประกอบกับกระแสการต่อต้านการค้าหญิงและเด็กของประชาชนโลก
โดยผ่านองค์การสหประชาชาติก็มีผลทำให้ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกอยู่ด้วยต้องปรับเปลี่ยน
กฎหมายคือ พระราชบัญญัติสัตยูจรโรค ที่อนุญาตให้มีการค้าประเวณีซึ่งเท่ากับเป็นการ
สวนทางกับกระแสโลก การปรับเปลี่ยนครั้งนี้ทำให้มีการยกเลิก พระราชบัญญัติสัตยูจรโรค
รศ.127 โดยการตราพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ขึ้นมาใช้แทน
ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ก็ยังคงเป็นกฎหมายหลักที่มีการใช้มาจนถึงทุกวันนี้

สมัยรัชกาลที่ 7 จากปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการเปิดให้มีการค้าประเวณีอย่าง
ถูกกฎหมาย (ในช่วงที่ยังคงใช้พระราชบัญญัติสัตยูจรโรค รศ.127) ส่วนหนึ่งนอกจากจะทำให้
มีโสเภณีเดือนซึ่งไม่ยอมจดทะเบียนจำนวนมากแล้ว ยังมีการนำหญิงต่างชาติโดยเฉพาะ

ประเทศที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น เข้ามาทำการค้าประเวณี จึงทรงพระกรุณาให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พุทธศักราช 2471 ขึ้น เพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาดังกล่าว

7. สรุป

โสเภณีในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ มีรูปแบบของการขายบริการเป็นแบบเก๋ซึ่งสืบทอดมาจากกรุงศรีอยุธยา คือ เป็นโสเภณีประจำสำนักเสวยเป็นส่วนใหญ่โดยในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อไทยต้องเปิดประเทศค้าขายกับต่างชาติมากขึ้นตามข้อตกลงในสนธิสัญญาเบาริง ทำให้เกิดโสเภณีชาวต่างชาติขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะโสเภณีชาวจีน สมัยรัชกาลที่ 5 มีการตราพระราชบัญญัติสัญจรโรค รัตนโกสินทร์ศก 127 ขึ้นเพื่อควบคุมจำนวนสถานบริการทางเพศและจำนวนโสเภณีที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองต่างๆ แต่ปรากฏว่ากฎหมายฉบับนี้ยังไม่สามารถใช้ควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ช่วงเวลานี้สถานบริการที่มีชื่อเสียงที่สุดในกรุงเทพมหานครคือ สถานบริการในย่านสำเพ็ง สมัยรัชกาลที่ 6 โสเภณีทุกคนต้องขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย ในสมัยนี้เริ่มมีการล่อลวงหญิงสาวชาวเหนือเพื่อมาขายบริการทางเพศในกรุงเทพฯ แหล่งโสเภณีของกรุงเทพฯ ที่มีชื่อเสียงในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มเปลี่ยนมาเป็นย่านแพรงสรรพศาสตร์แทนย่านสำเพ็ง สมัยรัชกาลที่ 7 มีการล่อลวงหญิงต่างชาติและหญิงไทยมาค้าประเวณีมากขึ้นและมีการนำไปค้าประเวณียังต่างประเทศด้วย รัฐบาลจึงต้องตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พุทธศักราช 2471 เพื่อปราบปราม

บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับโสเภณีช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน

1. สภาพสังคมของโสเภณี

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บางประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เกิดการปฏิวัติด้านอุตสาหกรรม มีการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันในหลายประเทศจำนวนหญิงที่มาทำงานขายบริการทางเพศมีจำนวนมากขึ้น จนกระทั่งสหประชาชาติได้ออกอนุสัญญาปราบปรามการค้าสตรีและเด็ก รวมทั้งการค้ากำไรจากหญิงบริการ ยกเลิกการจดทะเบียนโสเภณี แต่ใช้กฎหมาย “ปรามการค้าประเวณี” แทน (นิตยา ระวิงพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 :23)

ประเทศไทยซึ่งขณะนั้นได้รับผลกระทบจากสงครามโดยตรง เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ขาดแคลนเวชภัณฑ์รักษาโรค และขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค ประชาชนยากจนลง จนกลายเป็นสาเหตุสำคัญของการมีสถานบริการทางเพศมากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ๆ ในฐานะสมาชิกของสหประชาชาติรัฐบาลไทยจึงได้ออก “พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503” ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ พร้อมกับยกเลิกพระราชบัญญัติ ป้องกันสัจจรโรค ร.ศ.127 เสีย (แน่น้อย ปัญจพรรค์, 2525 : 163-203)

การออกกฎหมายปรามการค้าประเวณีทำให้สถานบริการทางเพศบางแห่งต้องปิดกิจการไป หรือแอบทำการค้าประเวณีโดยไม่เปิดเผย การลักลอบค้าประเวณีมีมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อบกพร่องในหลายจุดเป็นการเปิดโอกาสให้การค้าประเวณีแอบแฝงมาอยู่ในรูปกิจการอื่นๆ จนต้องมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นช่วงๆ ทั้งเพิ่มบทลงโทษ ควบคุมหญิงขายบริการให้ต้องมีบัตรสุขภาพ และต้องมีการจดทะเบียนสถานบริการ (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 :24)

การออกพระราชบัญญัติดังกล่าว (พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503) ทำให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ผู้ที่อยู่ในข่ายของความผิดตามกฎหมายกลับจำกัดอยู่เพียงแค่ว่า หญิงโสเภณี ผู้จัดหาหญิง เจ้าของสำนัก ผู้ดูแลสถานประกอบการค้าประเวณี ฯลฯ เป็นที่น่าสังเกตว่าชายผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวพันกระบวนการค้าประเวณีกลับไม่ได้อยู่ในข่ายของความผิดนี้ (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 178)

สถานการณ์การค้าประเวณีภายหลังการออกกฎหมายดังกล่าว มิได้ทำให้จำนวนโสเภณิลดน้อยลงไป กรมตำรวจประเมินว่าจำนวนโสเภณีในปี พ.ศ. 2507 มีประมาณ 400,000 คน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาลขณะนั้นที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค (Infrastructure) ประกอบกับการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่การมีสนธิสัญญาความร่วมมือกัน จนกระทั่งมีการตั้งฐานทัพอเมริกาในช่วงสงครามเวียดนามที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2502 จนถึงราว พ.ศ. 2519

ขณะนั้นประเทศไทยซึ่งอยู่ในฐานะพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา จำเป็นต้องเปิดประเทศให้เป็นทั้งที่ตั้งฐานทัพซึ่งมีอยู่ 6 แห่ง และเป็นที่พักผ่อนจากการสู้รบของทหารอเมริกันที่หมุนเวียนกันเข้ามาปีละ 3-7 หมื่นคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 27)

ปี พ.ศ. 2501 ก่อนสงครามเวียดนาม จำนวนนักท่องเที่ยวมีเพียง 145,000 คน แต่นับจากปี พ.ศ. 2502 ที่เกิดสงครามเวียดนามขึ้นเป็นต้นมา นักท่องเที่ยวในเครื่องบินทหาร

อเมริกันก็หมุนเวียนกันเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือ ในปี พ.ศ. 2512 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 469,800 คน พร้อมๆกับการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของสถานบันเทิงเรีงรมย์ และสถานบริการทางเพศ ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับจำนวนโสเภณีที่เพิ่มขึ้นจากประมาณ 2 หมื่นคนในปี พ.ศ. 2500 มาเป็น 3 แสนคน ในปี พ.ศ. 2513 พบว่ามีการเข้ามาสู่ธุรกิจบริการทางเพศของหญิงสาวจากภูมิภาคต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหญิงสาวจากภาคเหนือ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 27-30)

ส่วนทางเชียงใหม่ซึ่งขณะนั้น ได้เข้ามาเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย (หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475) แล้วนั้น พบว่าในยุคนี้(หลังสงครามโลกครั้งที่ 2) นอกจากช่องโสเภณีจะเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณหลังสถานีรถไฟ กำแพงดิน ถนนลอยเคราะห์ ย่านต้นโพธิ์ และมะขามเตี้ย (บริเวณไนท์บาซ่า) แล้ว ยังพบว่ามีผู้ประกอบการค้าบริการทางเพศได้นำหญิงสาวเหนือมาขายบริการตามเมืองใหญ่ต่างๆ มากขึ้นด้วย โดยอาศัยรถไฟเป็นพาหนะในการเดินทาง และส่วนใหญ่เป็นหญิงสาวจากจังหวัดพะเยา เชียงราย และเชียงใหม่ โดยถูกพาไปค้าประเวณีที่กรุงเทพฯและเมืองท่องเที่ยวต่างๆ

พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าประเวณีที่เชียงใหม่เป็นอย่างมาก มีการเปิดสถานที่เดินราแหงแรกขึ้นคือ บลูนูน ซึ่งเป็นสถานบันเทิงที่มีการขายบริการทางเพศแอบแฝงอยู่

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้จำนวนโสเภณีเพิ่มขึ้นเนื่องมาจาก การพัฒนาต่างๆของรัฐทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม (โดยเฉพาะสังคมชนบท) อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการที่ประเทศประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้อ และวิกฤตการณ์น้ำมันขาดแคลนเมื่อ พ.ศ. 2514 ภาวะหนี้สินทำให้ชาวชนบทส่วนหนึ่งโดยเฉพาะภาคเหนือต้องขายลูกสาวให้กับนายหน้าที่เข้าไปติดต่อนำหญิงมาทำงานขายบริการในเมือง (นิตยา ระวังพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 :27)

จากข้อมูลของมูลนิธิผู้หญิง พบว่าในปี พ.ศ. 2500 ประเทศไทยมีโสเภณีประมาณ 20,000คน ในปี พ.ศ. 2527 เพิ่มขึ้นประมาณ 700,000 คน และในปี พ.ศ. 2531 คงไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน (อ้างถึงใน วิทยากร เชียงกุล, 2532 : 20) นอกจากจำนวนโสเภณีจะเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีแนวโน้มว่าโสเภณีจะมีอายุน้อยลง โดยจะเป็นโสเภณีเด็กที่มีอายุอยู่ในช่วง 11-12 ปี มีค่าตัวที่ซื้อขายกันราว 2,000-3,000 บาท พื้นที่ที่มีการซื้อขายมากได้แก่ จังหวัดพะเยา เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ซึ่งเป็นเขตยากจนของทางภาคเหนือ และเป็นภาคที่ผู้หญิงมีหน้าตา ผิวพรรณดี เหมาะเป็นตัวเลือกมากกว่าผู้หญิงจากภาคอื่น

จากการสำรวจจำนวนผู้ค้าประเวณีทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2525-2535 ของทำเนียบแหล่งแพร่โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กองกรมโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข โดยรวบรวมจากหญิงขายบริการทางเพศแบบเปิดเผยและแบบแอบแฝง มีข้อมูลที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา หญิงขายบริการทางเพศแบบแอบแฝงได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือ ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 51,039 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีจำนวน 46,652 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 52,336 คน และเพิ่มขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2535 เป็น 55,902 คน ในขณะที่หญิงขายบริการทางเพศแบบเปิดเผยกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัดเช่นกันคือ ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 23,923 คน ลดลงจากปีก่อนที่มีจำนวน 38,233 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ลดลงเป็น 21,712 คน และลดลงอีกในปี พ.ศ. 2535 เป็น 19,139 คน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะในปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลมีการเข้มงวดทางด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการบริการทางเพศมากขึ้น ทำให้รูปแบบการค้าประเวณีต้องแอบแฝงอยู่ในรูปกิจการอื่นมากกว่าที่จะเปิดเผย

รูปแบบของการขายบริการทางเพศมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวของสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังผันแปรตามสภาพความเข้มงวดของการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งแนวโน้มของการขายบริการจะเป็นลักษณะแอบแฝงมากขึ้น มีรูปแบบของโสเภณีที่ปฏิบัติงานนอกสถานที่และเป็นการสัญจรมากขึ้น นอกจากนี้สตรีที่ด้อยการศึกษาโดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย (ชาวเขาและชาวพม่า) มีแนวโน้มจะถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีมากขึ้น จำนวนโสเภณีเด็กก็เพิ่มขึ้น สตรีที่เข้าสู่ขบวนการค้าประเวณีก็มีมาจากทุกภาคไม่เฉพาะทางภาคเหนือเหมือนสมัยก่อน โสเภณีที่เป็นผู้ชายเองก็ได้รับความนิยมในหมู่ผู้ใช้บริการที่เป็นผู้หญิงและผู้ชายที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ นอกจากนั้นขบวนการค้าประเวณีได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และพัฒนาเป็นองค์กรธุรกิจที่ซับซ้อน มีการใช้อิทธิพลและแหล่งเงินทุนอย่างมหาศาล มีการละเมิดและทำทนายกฎหมายอยู่เสมอ บางครั้งเจ้าหน้าที่ก็มีส่วนร่วมในกิจการนี้อยู่ด้วย สื่อมวลชนบางประเทศก็รับโฆษณาการค้าประเวณีแบบแอบแฝง เช่น โฆษณารับสมัครสตรีเข้ามาทำงานในสถานที่ต่างๆ แต่สุดท้ายก็ให้ขายบริการทางเพศในที่สุด เป็นต้น (คณะอนุกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ , 2537 : 11(3))

ปัจจุบันพบว่า มีหญิงขายบริการทางเพศบางคนที่แอบแฝงอยู่ในกลุ่มของผู้มีการศึกษาคดี มีการงานดี แต่กลับไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้ เพราะระสนิยมการบริโภคที่เกินความจำเป็นทำให้ตัดสินใจขายบริการทางเพศโดยการติดต่อกับนายหน้า แต่เป็นไปอย่างลับๆ ไม่มีการเปิดเผยเพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบกับงานประจำที่ทำอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่ามีธุรกิจทางเพศที่อาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสั่งซื้อบริการทางเพศมากขึ้น แม้จะมีการ

แก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง โดยการจัดตั้งตำรวจสากลเพื่อปราบปรามอาชญากรคอมพิวเตอร์ ตั้งศาลอิเล็กทรอนิกส์สากลเพื่อพิจารณาคดีเฉพาะปัญญาดีให้การประทุษร้ายบนอินเทอร์เน็ต อันถือเป็นความผิดอาญาสากล การเพิ่มโทษในคดีประทุษร้ายบนอินเทอร์เน็ต หรือแม้กระทั่ง ส่งเสริมกลุ่มเอ็นจีโอช่วยสอดส่องพฤติกรรมมิชอบในอินเทอร์เน็ต แต่การแก้ปัญหาเหล่านี้ ก็ยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม กลายเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ เพราะได้ส่งผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะกับเยาวชนซึ่งสังคมกำลังแสดงความวิตกกังวลกัน อย่างกว้างขวาง (สถาบันวิดิทรรศน์ มูลนิธิวิดิทรรศน์, 2544 : 17-37)

2. สาเหตุของการเป็นโศกณิ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ขาดแคลนเวชภัณฑ์รักษาโรค และขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค ส่งผลให้ประชาชนยากจนลง จนกลายเป็นสาเหตุสำคัญของการมีจำนวนโศกณิมากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ๆ รัฐบาลไทยจำเป็นต้องออก “พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี” เพื่อจัดระเบียบสถานบริการทางเพศ การออกกฎหมายปราบการค้าประเวณี ทำให้สถานบริการทางเพศบางแห่งต้องปิดกิจการไป หรือแอบทำการค้าประเวณีโดยไม่เปิดเผย การลักลอบค้าประเวณีมีมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อบกพร่องในหลายจุด จึงเปิดโอกาสให้การค้าประเวณีแอบแฝงในรูปกิจการอื่นๆ จำนวนโศกณิก็ไม่ได้ลดลงดังที่คาดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาลขณะนั้นที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค (Infrastructure) ประกอบกับการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งมีการตั้งฐานทัพอเมริกาในช่วงสงครามเวียดนาม

สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้จำนวนหญิงขายบริการทางเพศเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนกลายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ในชาติและข้ามชาติถึงทุกวันนี้ ก็คือการเข้ามาของทหารอเมริกัน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม จีไอ ในช่วงสงครามเวียดนามที่เกิดขึ้นตั้งแต่พ.ศ. 2052 จนถึงราว พ.ศ.2519 โดยหมุนเวียนกันเข้ามาปีละ 3-7 หมื่นคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 27)

นักท่องเที่ยวทั่วไปรวมทั้งนักท่องเที่ยวในเครื่องบินทหารอเมริกันเหล่านั้น ล้วนแล้วแต่มีอำนาจในการจับจ่ายสูง จำนวนเงินของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อบริการทางเพศ ได้กลายเป็นตัวกระตุ้นให้ธุรกิจบริการทางเพศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ต้องมีการจัดหาแรงงานหญิงมาขายบริการเพื่อให้ทันกับความต้องการอย่างจริงจัง อาจกล่าวได้ว่า “แรงดึง”

ในหมู่บ้าน ไม่อาจสู้ “แรงดูด” จากภายนอกได้ ผู้หญิงจากชนบทจำนวนมากถูกล่อลวงจาก ผู้ประกอบกิจการทางเพศ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่สมัครใจเพราะหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น ฐานะ ความเป็นอยู่ไม่ลำบาก

ปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลให้จำนวน โสเภณีเพิ่มขึ้นเนื่องมาจาก การพัฒนา ต่างๆของรัฐทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการ ที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาภาวะเงินเฟ้อและวิกฤติการณ์น้ำมันขาดแคลนเมื่อพ.ศ.2514 นำไปสู่ภาวะหนี้สินอันเกิดจากค่าเช่าที่ดินที่มีราคาสูง ค่าครองชีพที่สูง แต่รายได้จากผลผลิต ทางการเกษตรกลับมีราคาตกต่ำลง ทำให้ชาวชนบทส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะภาคเหนือต้องขาย ลูกสาวให้กับนายหน้าที่เข้าไปติดต่อนำหญิงมาทำงานขายบริการในเมือง ธุรกิจทางเพศ ระยะนี้มีได้เป็นการล่อลวงหญิงเหมือนก่อน แต่เป็นการเข้าไปซื้อตัวหญิงสาวจากพ่อแม่ โดยตรง (นิตยา ระวังพาด และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 :27)

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้กิจการบริการทางเพศเติบโตขึ้นนั่นคือ ความต้องการจากผู้ให้บริการที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และประเทศไทยก็สามารถจัดหาผู้หญิงมา เป็น โสเภณีได้ง่าย อีกทั้งราคาค่าบริการก็มีราคาถูก นอกจากนี้ผู้หญิงไทยยังออกไปทำงานเป็น โสเภณีในต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศไทยในฐานะประเทศที่ส่งออก โสเภณี (วิทยากร เชียงกูล, 2532 : 42) นอกจากนี้จำนวน โสเภณีจะเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีแนวโน้มว่า โสเภณีจะมีอายุน้อยลง โดยจะเป็น โสเภณีเด็กที่มีอายุอยู่ในช่วง 11-12 ปี สาเหตุที่ตลาดมีความ ต้องการโสเภณีเด็กมากขึ้นเพราะการ โฆษณาโสเภณีเด็กไทยในต่างประเทศที่มีมากขึ้น ทำให้ ชาวต่างชาติต้องการมาเที่ยว และเพราะความเชื่อของชายบางกลุ่มที่ว่าหากได้ร่วมประเวณีกับ เด็กสาวจะทำให้อายุยืนยาวหรือมีสมรรถภาพทางเพศสูงขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2532 : 44)

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่เติบโตขึ้นในด้านการ ลงทุนอย่างมากและรวดเร็วเพราะผลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ คนในสังคมมีพฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อมากขึ้น แต่การกระจายรายได้กลับไม่สม่ำเสมอ ทำให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยต้องดิ้นรนในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวมากขึ้น จนกลายเป็น สาเหตุให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งต้องมาขายบริการทางเพศ ขณะเดียวกันกลุ่มผู้มีราย ได้สูงซึ่งมีกำลัง ซื่อมากกว่า ก็มีความพึงพอใจในการใช้เงินซื้อบริการทางเพศ อีกทั้งค่านิยมของสังคมไทยที่ ไม่รังเกียจการ ล่าส่อนของเพศชาย ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้ธุรกิจบริการทางเพศ ยิ่งคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสังคมไทย พร้อมทั้งขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้สตรีที่ด้อย การศึกษาโดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย (ชาวเขา) มีแนวโน้มจะถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้า ประเวณีมากขึ้น

ปัจจุบันพบว่าสตรีบางคนที่มีการศึกษาคดี มีงานทำที่มั่นคงแล้ว แต่กลับมีทัศนคติที่พุ่งเป้าไปกับกระแสวัตถุนิยม มีรสนิยมที่สูงกว่ารายได้ที่ตนมีอยู่ประจำ และเลือกที่จะหารายได้พิเศษจากการขายบริการทางเพศในลักษณะของการเป็นเพื่อนเที่ยวให้กับชาวต่างชาติหรือคนไทยที่พร้อมจะจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนในอัตราสูงมีมากขึ้น (จรรยา เศรษฐบุตร และสุภาณี เวชพงศา, 2537 : 79-80)

3. ค่านิยมของสังคมที่มีต่อโสเภณี

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จำนวนโสเภณีทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น รัฐบาลไทยเห็นว่าปัญหาโสเภณีกลายเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงได้ออก “พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503” ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ โดยมีสาระสำคัญว่า ห้ามค้าประเวณีอย่างเปิดเผยจนสร้างความไม่พึงพอใจแก่สาธารณชน ห้ามค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี ห้ามมิให้มีการจัดหาผู้ค้าประเวณี และผู้ที่เป็นเจ้าของสถานบริการจะถูกลงโทษ พร้อมกับยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันสัญจรโรค ร.ศ.127 เสีย (แน่งน้อย ปัญจพรรค, 2525 : 163-203) พระราชบัญญัตินี้ถือเป็นมาตรการของสังคมอันดับแรกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ตั้งขึ้นเพื่อลดจำนวนและจัดระเบียบ โสเภณีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการทางเพศซึ่งถูกมองว่าเป็นความเสื่อมโทรมของสังคม

ต่อมาเมื่อเสร็จสิ้นสงครามเวียดนาม รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้สั่งให้ถอนทัพกลับ สิ่งที่หลงเหลือไว้ให้กับประเทศไทยคือ ทรยานอกกฎหมาย (เมียเช่า) และผู้หญิงขายบริการจำนวนไม่น้อยที่ต้องดิ้นรนในการดำเนินชีวิตท่ามกลางความรังเกียจของสังคม รวมไปถึงค่านิยมการใช้เงินซื้อความสุขแบบอเมริกันที่ทิ้งไว้ให้ชายไทยรับช่วงต่อ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 28)

อย่างไรก็ตามประมาณปี พ.ศ. 2522-2523 มีการก่อตั้งองค์กรผู้หญิงที่สำคัญคือ กลุ่มเพื่อนหญิง (มูลนิธิเพื่อนหญิงในปัจจุบัน) ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 มีสมาชิกบางส่วนแยกออกไปตั้งศูนย์ข่าวผู้หญิง (มูลนิธิผู้หญิงในปัจจุบัน) มีเป้าหมายในการยกระดับจิตสำนึกเรื่องสิทธิผู้หญิงเป็นหลัก หลังจากนั้นเกิดกลุ่มทำงานของผู้หญิงอีกหลายกลุ่ม เช่น ศูนย์ฮอทไลน์ (มูลนิธิศูนย์ฮอทไลน์ในปัจจุบัน) บริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์แก่ผู้หญิงและคนทั่วไปในทุกๆเรื่อง ศูนย์พิทักษ์สิทธิหญิงบริการหรือเอ็มพาวเวอร์ (มูลนิธิศูนย์ส่งเสริมโอกาสผู้หญิงในปัจจุบัน) มุ่งทำงานเฉพาะกับกลุ่มผู้หญิงขายบริการในย่านพัฒนาพงศ์และซอยคาวบอย ถนนสุขุมวิท โดยเข้าไปให้ความรู้ สอนภาษาอังกฤษ สร้างความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจ

ในตนเอง สำหรับกลุ่มเอ็มพาวเวอร์นั้น เป็นหนึ่งในองค์กรของเอเชียที่ทำงานเครือข่ายเรื่องการรวมตัวขององค์กรเพื่อสิทธิของผู้หญิงบริการระดับนานาชาติ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2545 : 43-44) หลังจากการตั้งองค์กรเหล่านี้ขึ้นพบว่า มีผู้หญิงที่ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มของหญิงขายบริการทางเพศที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักขององค์กรเหล่านี้ นับเป็นอีกครั้งหนึ่งที่มีการเรียกร้องสิทธิในความเป็นมนุษย์ให้แก่บรรดาโสเภณีจากสังคม องค์กรเหล่านี้ได้พัฒนากลายเป็นองค์กรที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมอย่างมากทีเดียว แสดงให้เห็นว่าแม้คนในสังคมส่วนใหญ่จะมีปฏิกิริยาในเชิงรังเกียจหญิงโสเภณี แต่ก็ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีทัศนคติต่อพวกเธออย่างเข้าใจ และพยายามเข้าไปให้ความช่วยเหลือในฐานะเพื่อนมนุษย์ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์ตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

ปัจจุบันรัฐบาลมีแนวความคิดที่จะจดทะเบียนให้โสเภณีเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายเพื่อให้โสเภณีมีสวัสดิการสังคมที่เทียบเท่ากับผู้ประกอบการอาชีพสุจริตทั่วไปและไม่ต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ แต่ดูเหมือนว่าแนวความคิดนี้ได้ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่ายทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยมีทัศนะว่าอาจเป็นการสนับสนุนให้มีคนเข้ามาทำงานประเภทนี้มากขึ้น และเมื่อมีการขึ้นทะเบียนก็ต้องมีประวัติการทำงานอยู่ ส่งผลให้อาจเกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากสังคม และถูกกีดกันในการประกอบกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ส่วนฝ่ายที่เห็นด้วยซึ่งส่วนใหญ่เป็นบรรดาหญิงขายบริการทางเพศเองก็มีทัศนะว่า ควรจะให้มีการจดทะเบียนโสเภณี เพราะโสเภณีจะได้มีสวัสดิการสังคมเหมือนผู้ประกอบการอื่นๆ และไม่ต้องถูกขูดรีดค่าตอบแทนจากผู้ประกอบการอีก เพราะไม่ต้องเข้าไปอยู่ภายใต้การควบคุม ทัศนะเหล่านี้ล้วนแสดงถึงปฏิกิริยาของผู้คนในสังคมที่กำลังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาโสเภณี แต่ทัศนะเหล่านี้ก็ยังไม่ใช่ข้อสรุปของการแก้ปัญหา รัฐบาลจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ จริงจัง และเป็นรูปธรรมมากที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกฝ่าย

4. สภาพชีวิตของโสเภณี

แม้รัฐบาลจะออกกฎหมายปรามการค้าประเวณีขึ้น แต่ก็ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเห็นได้จากจำนวนหญิงสาวที่ถูกล่อลวงให้มาขายบริการทางเพศจากชนบทมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พวกเธอเหล่านั้นมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมาน จำต้องยอมขายประเวณีเพื่อความอยู่รอดไม่เช่นนั้นก็จะถูกลงโทษอย่างหนักจากผู้ควบคุม ดังกรณีตัวอย่างการพบศพหญิงสาวถูกล่ามโซ่หลังจากไฟไหม้ที่ช่องโกเหล็ง จังหวัดภูเก็ต (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 180)

โสเภณีไทยที่ไปทำงานยังต่างประเทศก็เช่นกัน สถานบริการส่วนใหญ่จะมีกฎระเบียบควบคุมเข้มงวดเช่นเดียวกัน การนำผู้หญิงเข้าไปนั้นมาจากการหลอกลวงซื้อขายกันมาเป็นทอดๆ จนราคาสูงลิ่ว โดยที่ผู้หญิงเองไม่มีโอกาสได้ส่วนแบ่งเลย เท่ากับเป็นการลงทุนของสถานบริการ พวกเขาเหล่านั้นจึงต้องทำงานไถ่ค่าตัวของตัวเองจนหมดก่อนจึงจะได้ส่วนแบ่งจากการทำงานของตัวเองบ้าง การหลบหนีหรือการขจัดเงินไม่ยอมขายบริการจะได้รับโทษสถานหนัก ดังที่จะพบเห็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอว่าผู้หญิงเหล่านี้ถูกทารุณไปจนถึงถูกฆ่าตาย นอกจากนี้หากเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรเถื่อนผิดกฎหมายเช่น องค์กรที่ค้ายาเสพติดหรือองค์กรอาชญากรรม โอกาสที่จะเป็นอิสระได้เก็บเงินกลับเมืองไทยอย่างหวังนั้นแทบเป็นไปไม่ได้เลย เพราะผู้หญิงอาจถูกขายต่อเป็นทอดๆกว่าจะใช้ค่าตัวแต่ละทอดหมด ส่วนใหญ่จะเหลือเพียงสังขารที่ทรุดโทรม ดิดโรยและไม่มีสมบัติติดตัวเลยเมื่อถูกส่งตัวกลับเมืองไทย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 84-86)

ส่วนโสเภณีที่แอบแฝงอยู่ในกลุ่มผู้มีการศึกษาดี มีการทำงานมั่นคงที่ได้กล่าวถึงข้างต้น พวกเขาเหล่านี้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างดี แต่กลับมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่เนื่องจากต้องหลบซ่อนการประกอบอาชีพเสริมดังกล่าวไม่ให้ผู้อื่นรับรู้ (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 79-80)

5. รูปแบบของการค้าประเวณี

การออก “พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503” ทำให้สถานบริการทางเพศบางแห่งต้องปิดกิจการไป หรือแอบทำการค้าประเวณีโดยไม่เปิดเผยในลักษณะของการแอบแฝงโดยอาศัยกิจการอื่นบังหน้า ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อบกพร่องจนต้องมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นช่วงๆ ทั้งเพิ่มบทลงโทษ ควบคุมหญิงขายบริการให้ต้องมีบัตรสุขภาพและต้องมีการจดทะเบียนสถานบริการ (นิตยา ระวีงพาล และ เสาวภา พรศิริพงษ์, 2539 :24)

การเข้ามาของทหารอเมริกัน (จีไอ) ในช่วงสงครามเวียดนาม ส่งผลให้การค้าประเวณีได้เปลี่ยนรูปแบบไปจากรูปแบบเก่าๆเป็นหญิงขายบริการในสถานอาบอบนวด และโรงน้ำชา มีพาร์ทเนอร์ประจำไนต์คลับ ในระบอบนั้นไนต์คลับจะมีนักร้อง นักดนตรี โดยมีหญิงประจำคลับที่เรียกว่า พาร์ทเนอร์ เป็นเพื่อนดื่มและนั่งคุยกับลูกค้า ตลอดจนสามารถเดินร่าและค้าประเวณีได้ในลักษณะแอบแฝง มีการเปิดสถานบริการทางเพศขึ้นใหม่ในหลายท้องถิ่น เช่น พัทยา พัฒน์พงษ์ เพชรบุรีตัดใหม่และสุขุมวิท โดยมีลูกค้ากลุ่มเป้าหมายคือ

ทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 179)

ปี พ.ศ. 2508 การเข้ามาของทหารอเมริกันยังทำให้เกิดแหล่งบันเทิงที่แปลกใหม่และหลากหลายรูปแบบในสังคมไทย อาทิเช่น แหล่งบันเทิงยามราตรีย่านถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ที่เปิดกิจการขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในเครื่องแบบทหารอเมริกัน

โดยเฉพาะในรูปแบบที่เรียกว่า สแนคบาร์* และต่อมาได้ขยายกิจการไปสู่ย่านพัฒนาพงษ์ ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับจำนวนโสเภณีที่เพิ่มขึ้นจากประมาณ 2 หมื่นคนในปี พ.ศ. 2500 มาเป็น 3 แสนคน ในปี พ.ศ. 2513 พบว่ามีการเข้ามาสู่ธุรกิจบริการทางเพศของหญิงสาวจากภูมิภาคต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหญิงสาวจากภาคเหนือ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 27-30) ต่อมารูปแบบการค้าประเวณีได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอีกระดับนั่นคือ เกิดนางทางโทรศัพท์ขึ้นเพื่อให้บริการลูกค้าในลักษณะของการสั่งสินค้า โดยใช้วิธีการติดต่อผ่านนายหน้า ผู้ประกอบการ หรือตัวผู้ขายบริการเอง ผู้ใช้บริการไม่ต้องไปเลือกซื้อบริการโดยตรง ซึ่งย่านที่พบหญิงประเภทนี้มากได้แก่ ย่านห้วยขวาง และสุทธิสาร (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 180)

นอกจากนี้รูปแบบการค้าประเวณีแบบเก่าก็ยังคงมีสืบทอดมาจากยุคก่อน ได้แก่ นางประจำโรงแรม ซึ่งมีอัตราค่าบริการขึ้นอยู่กับระดับของโรงแรม ถ้าเป็นโรงแรมชั้นดีและอยู่ในย่านที่มีชาวต่างชาติพักอยู่ก็จะมีราคาสูง ส่วนอีกระดับจะเป็นโรงแรมชั้นสองและโรงแรมม่านรูดหรือโรงแรมที่มีชื่อเป็นตัวเลข ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในย่านบางขุนพรหม และเสาชิงช้า รวมไปถึงโรงแรมบางแห่งย่านสะพานควาย นอกจากนี้ยังคงมีโสเภณีเร่เร่ ปรากฏอยู่ พบมากในย่านประตูน้ำ บริเวณคลองแสนแสบ และที่พบว่ายังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง นั่นคือ โสเภณีประจำสำนัก ซึ่งแม้ว่ารัฐจะออกกฎหมายปรามการค้าประเวณีและกฎหมายคนเข้าเมืองในช่วงนั้นเป็นผลให้โสเภณีชาวจีนลดลง แต่จำนวนโสเภณีกลับเพิ่มขึ้นในรูปแบบของการแอบแฝง และมีการล่อลวงหญิงสาวจากชนบทมาบังคับให้เป็นโสเภณี (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 180)

* สแนคบาร์ เป็นสถานบันเทิงยามราตรีที่มีเพลงฟัง ขายเครื่องดื่มเป็นแก้ว มีผู้หญิงนั่งคุย และไม่ขายบริการให้ลูกค้าชาวไทย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 29-30)

ส่วนทางเชียงใหม่ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าพระราชบัญญัติปรมการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าประเวณีที่นี้เป็นอย่างมาก มีการเปิดสถานที่เดินรำแห่งแรกขึ้นคือ บลุมุน เมื่อ พ.ศ. 2503 โดยเปิดให้บริการเฉพาะวันเสาร์ และวันอาทิตย์ โดยหนุ่มสาวและครอบครัวจะนำปิ่นโตใส่อาหารเข้าไปรับประทานด้วย ปี พ.ศ. 2507 เปลี่ยนเป็น บลุมุน ในทักลับ เริ่มมีการขายอาหารและเครื่องดื่ม มีพาร์ทเนอร์เป็นคู่เดินรำให้กับลูกค้าที่ต้องการคู่เดิน ระยะเวลาพาร์ทเนอร์เหล่านี้จะถูกส่งมาจากกรุงเทพฯ ต่อมามีการสอนการเดินรำให้ผู้หญิงในเชียงใหม่เพื่อมาเป็นพาร์ทเนอร์ประจำในทักลับ หญิงเหล่านี้มีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้ว (แน่งน้อย ปัญจพรรค, 2525 : 8-9) พาร์ทเนอร์เหล่านี้นอกจากจะมีหน้าที่เดินรำกับลูกค้าแล้ว ก็ยังขายบริการทางเพศให้แก่ลูกค้าที่ต้องการด้วย

หลังสงครามเวียดนามการเข้ามาของชาวต่างชาติเพิ่มปริมาณมากขึ้น ส่งผลให้มีกระบวนการค้าหญิงข้ามชาติขึ้น หญิงไทยเริ่มเดินทางไปค้าประเวณีในญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย ประเทศแถบยุโรป และเยอรมัน การขายบริการทางเพศของหญิงไทยในต่างแดนนั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น เป็นนักเต้นระบำเปลื้องผ้า เต้นอะโกโก้ แสดงกิจกรรมทางเพศโชว์ เป็นพนักงานต้อนรับตามบาร์ ในทักลับ อาบอบนวด นั่งชิวโหมง เป็นนางทางโทรศัพท์ เป็นพนักงานในร้านอาหาร ร้านเหล้า เป็นนักแสดงนาฏศิลป์ เป็นพนักงานร้านตัดผม เป็นแม่บ้าน เป็นคนรับใช้ เป็นคนงานตามแคมป์ และเป็นโสเภณีโดยตรงอยู่ในสถานบริการ เห็นได้ว่าการขายบริการทางเพศของหญิงไทยในต่างประเทศนั้นมีอยู่หลากหลาย ในสถานบริการชนิดต่างๆ โดยในแต่ละประเทศก็จะมีค่านิยมของผู้ใช้บริการที่แตกต่างกันไป เช่น รูปแบบการเป็นนักแสดงนาฏศิลป์จะเป็นที่นิยมในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง เช่น อิรัก ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย ตุรกี ฯลฯ ซึ่งมีข้อห้ามทางศาสนาในเรื่องการซื้อประเวณีกับหญิงศาสนาเดียวกัน ในไต้หวันนิยมรูปแบบการแต่งงานไปเป็นแม่บ้าน แต่ท้ายที่สุดก็มักจบลงด้วยการนำผู้หญิงไปค้าประเวณี ผู้ชายไต้หวันนิยมเข้าร้านตัดผมกันมากเพราะนอกจากตัดผมแล้วก็ยังมีธุรกิจบริการทางเพศแฝงอยู่ด้วย ในญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของพนักงานต้อนรับในบาร์ ในทักลับ อาบอบนวด และเป็นนางทางโทรศัพท์ สำหรับยุโรป ส่วนใหญ่นอกจากไปแสดงโชว์ต่างๆแล้วก็ยังทำงานในร้านเหล้า มีรายได้จากส่วนแบ่งค่าเครื่องดื่มและเงินตอบแทนจากการขายบริการนอกสถานที่ซึ่งแบ่งกับทางร้านหรือสถานบริการนั้นๆ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537 : 83-84) นอกจากการเดินทางไปค้าประเวณียังต่างประเทศโดยตรงแล้วยังมีกิจการจัดส่งเมียส่งทางไปรษณีย์ โดยเริ่มต้นที่ประเทศเยอรมัน มีคนไทยดำเนินกิจการร่วมกับชาวต่างชาติ นำเสนอขายหญิงไทยแก่ชาย

ชาวเยอรมัน โดยให้ทดลองอยู่กินกันก่อนที่จะแต่งงาน หากฝ่ายชายไม่พอใจก็สามารถส่งผู้หญิงกลับคืนได้และฝ่ายหญิงต้องทดลองอยู่กินกับชายคนอื่นต่อไป หากไม่มีใครเลือกแต่งงานภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3 เดือน ก็ต้องกลับเมืองไทยหรือไม่ก็จะถูกขายหรือบังคับให้กลายเป็นโสเภณีต่อไป (คณะอนุกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537 : 11(3))

จากการสำรวจจำนวนผู้ค้าประเวณีทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2525-2535 ของทำเนียบแหล่งแพร่โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กองกามโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข โดยรวบรวมจากหญิงขายบริการทางเพศแบบเปิดเผย และแบบแอบแฝง มีข้อมูลที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา หญิงขายบริการทางเพศแบบแอบแฝงได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือ ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 51,039 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีจำนวน 46,652 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 52,336 คน และเพิ่มขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2535 เป็น 55,902 คน ในขณะที่หญิงขายบริการทางเพศแบบเปิดเผยกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัดเช่นกันคือ ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวน 23,923 คน ลดลงจากปีก่อนที่มีจำนวน 38,233 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ลดลงเป็น 21,712 คน และลดลงอีกในปี พ.ศ. 2535 เป็น 19,139 คน

ส่วนการค้าโสเภณีข้ามชาติในระหว่างปี พ.ศ. 2527-2529 นั้น ได้มีการสรุปรายงานการดำเนินงานของกรมตำรวจเกี่ยวกับการลักลอบค้าหญิงในต่างประเทศว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดที่ทำรายได้ให้กับผู้ดำเนินการจัดส่งหญิงไทยที่ดีที่สุด ขั้นตอนการเดินทางเข้าไปทำงานและค้าประเวณีทั้งที่สมัครใจ ถูกล่อลวง และผิดข้อตกลงที่ทำไว้ก่อนเดินทางนั้น ส่วนใหญ่มักใช้วิธีการปลอมแปลงเอกสารหรือมีอุบายตบตาเจ้าหน้าที่ของไทยและญี่ปุ่น ตลาดแรงงานในการค้าประเวณีที่สำคัญอีกที่หนึ่งคือ ฮองกง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหญิงไทยที่สมัครใจ โดยมีระยะเวลาการทำงานระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี ส่วนนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียมีแหล่งท่องเที่ยวทางเพศอยู่ที่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยลูกค้าชาวมาเลเซียมักจะเดินทางเข้ามาในวันศุกร์และค้างคืนจนกระทั่งวันอาทิตย์ ต่อมารัฐบาลมาเลเซียมีมาตรการที่เข้มงวดต่อผู้ที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่งผลให้เริ่มมีการจัดส่งหญิงไทยไปค้าประเวณีในกัวลาลัมเปอร์มากขึ้น สำหรับการค้าประเวณีในสิงคโปร์ของหญิงไทยนั้นจะไปในรูปแบบต่างๆ เช่น เป็นแม่บ้านและแรงงานก่อสร้างบังหน้า หรือพนักงานตามสถานบริการต่างๆ ซึ่งต่างจากประเทศบรูไน ที่จะมีการนำหญิงไทยที่มีรูปร่างหน้าตาดี ความรู้สูง เป็นกลุ่มเล็กๆประมาณ 8-12 คน มักเป็นกลุ่มคารา นักแสดง นักร้อง นางแบบหรือนักศึกษา เมื่อเดินทางไปถึงก็จะไปประกอบการค้าประเวณี ส่วนในไต้หวันรูปแบบการค้าประเวณี

จะเป็นการติดต่อหญิงไทยเพื่อส่งไปแต่งงานเป็นแม่บ้านให้ชาวจีน โดยได้ค่าสินสอดระหว่างจำนวนเงิน 5,000-10,000 บาทซึ่งนายหน้าผู้จัดหาจะได้ค่านายหน้าหัวละ 20,000-30,000 บาท และในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย อิรัก ตุรกี จะแอบแฝงเข้าไปในลักษณะการเป็นนักแสดงนาฏศิลป์ เข้าไปทำงานในสถานบริการ โดยใช้วิธีการปลอมแปลงหนังสือเดินทาง (อ้างจากจรยา เศรษฐบุตร และ สุภานี เวชพงศา, 2537 : 196-197)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534-2537 พบว่า มีคนไทยเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นโดยผิดกฎหมาย 46,995 คน และทั้งหมดถูกส่งกลับประเทศไทย ในกลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้หญิงไทยประมาณร้อยละ 70 ที่ทำงานบริการทางเพศในญี่ปุ่น จำนวนหญิงไทยที่เดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นเพื่อค้าประเวณีในแต่ละปีจะผันแปรไปตามเศรษฐกิจของญี่ปุ่น จำนวนสูงสุดคือช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟูในปี พ.ศ. 2534-2536 คือ ประมาณ 28,000 คน ปี พ.ศ. 2537-2538 เศรษฐกิจชะลอตัวลง จำนวนหญิงไทยที่ทำงานบริการทางเพศก็ลดลงตามเหลือ 24,926 คน และ 24,170 คน ตามลำดับ และมีการคาดการณ์จากสถิติจำนวนหญิงไทยที่ทำงานบริการในญี่ปุ่นน่าจะลดลงเหลือ 23,000 คน ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2538 (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543 : 35)

ในประเทศเยอรมันซึ่งเป็นตลาดโสเภณีที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปนั้นพบว่า ในปี พ.ศ. 2534-2537 มีผู้หญิงไทยที่ไปทำงานบริการทางเพศประมาณ 2,000 คน จากจำนวนโสเภณีทั้งหมด 6,000 คนในเบอร์ลิน ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ปรากฏจำนวนหญิงค้าบริการทางเพศชาวไทยที่แน่นอน แต่มักปรากฏข่าวจากหนังสือพิมพ์อยู่หลายครั้งว่า ตำรวจสหรัฐบุกทำลายสถานบริการทางเพศ และพบผู้หญิงไทยถูกบังคับให้ค้าประเวณี เช่น ในปี พ.ศ. 2537 มีการทำลายสถานบริการทางเพศที่ผิดกฎหมาย และพบผู้หญิงไทยที่ถูกผู้ประกอบกิจการซื้อมา 50 คน เพื่อมาขายบริการทางเพศในปี พ.ศ. 2534 ในได้วันคาดว่าจะมีผู้หญิงไทยที่ไปทำงานขายบริการทางเพศประมาณ 20,000 คน ในปี พ.ศ. 2538 โดยได้วันกำลังกลายเป็นตลาดที่กำลังเติบโตสำหรับแรงงานบริการทางเพศ ทั้งนี้เพราะความนิยมหญิงอายุน้อยมีสูงในหมู่ลูกค้าชาวไต้หวัน (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543 : 41-44)

นอกจากผู้หญิงไทยที่ไปทำงานขายบริการทางเพศในต่างประเทศแล้วยังพบว่า มีหญิงต่างชาติที่เข้ามาขายบริการทางเพศในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายด้วย โดยในปี พ.ศ. 2539 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ประมาณการว่ามีจำนวนแรงงานต่างชาติในประเทศไทยที่ผิดกฎหมายสูงถึง 782,137 คน เป็นชาวพม่า 334,123 คน ชาวจีน 100,000 คน ชาวลาวและเขมรรวมกัน 10,000 คน ชาวเอเชียใต้ 81,357 คน และคาดว่าในจำนวนนี้เป็นแรงงานบริการทางเพศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 เลย์ทีเดีย (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543 : 45)

ปัจจุบันพบว่า สตรีบางคนที่มีการศึกษาดี มีงานทำที่มั่นคง แต่กลับมีทัศนคติที่ฟุ้งเฟ้อ ไปกับกระแสวัตถุนิยมและเลือกที่จะหารายได้พิเศษจากการขายบริการทางเพศในลักษณะของการเป็นเพื่อนเที่ยวซึ่งได้รับค่าตอบแทนในอัตราสูงมีมากขึ้น ในระยะแรกอาจเป็นเพียงออกไปเที่ยวกับลูกค้าฐานะดีซึ่งใจกว้างพอที่จะซื้อหาสิ่งของให้เพื่อแลกกับความสนิทสนมทางเพศ แต่นานเข้าก็เกิดความเคยชินกับการได้ของมาใช้โดยไม่ต้องลงทุนลงแรงมากนัก และเพิ่มความต้องการใหม่ๆต่อไปอีกจนต้องเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์รายใหม่ และอาจคิดค่าบริการเป็นเงินสดแทนที่จะเป็นสิ่งของ นอกจากนี้สถานเริงรมย์ใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของเหล่าลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง ผู้ประกอบการมักจะเน้นการคัดเลือกผู้หญิงที่มีการศึกษาและบุคลิกดี โดยเต็มใจจ่ายค่าตอบแทนในอัตราสูงเพื่อเป็นการจูงใจ (จรรยา เศรษฐบุตร และ สุภาณี เวชพงศา, 2537 : 79-80)

สิ่งที่น่าห่วงใยอีกประการหนึ่งคือ ธุรกิจบริการทางเพศได้เข้ามาอยู่ในอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมากขึ้น พบว่ามีการนำเที่ยวโสเภณีผ่านทางอินเทอร์เน็ตต่ออย่างเป็นล่ำเป็นสัน โดยการลงโฆษณาท่องเที่ยวโสเภณีไปสถานที่หลายแห่งในเอเชีย ยุโรป และอเมริกาใต้ รวมทั้งประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการบริการเซ็กซ์อินเทอร์เน็ตออนไลน์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้มีการติดต่อกันโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างผู้ใช้ ต่อมาธุรกิจนี้ได้พัฒนาไปอีกระดับคือ มีการแสดงเปลื้องผ้าและแสดงการร่วมเพศในลักษณะของการถ่ายทอดสดให้แก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

6. กฎหมายและมาตรการของรัฐบาลที่ใช้ควบคุมและแก้ไขปัญหาโสเภณี

นอกจากกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ยังมีกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการล่อลวงหญิงมาเพื่อค้าประเวณีเพื่อการอนาจาร กฎหมายอาญานี้มีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาหลายครั้ง จนล่าสุดก็คือประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับพ.ศ. 2535 ตั้งแต่มาตรา 282-286 ซึ่งกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไว้หนักกว่าพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ เช่น กฎหมายอาญาโทษปรับมีอัตราตั้งแต่จำนวนพันถึงจำนวนหมื่นบาท และโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึงตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ในขณะที่พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 โทษปรับจะอยู่แค่จำนวนพัน สูงสุดไม่เกิน 4 พันบาทและโทษจำคุกจะอยู่ระหว่างไม่เกินสามเดือนถึงไม่เกิน 1 ปีเท่านั้น

การดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณีที่ผ่านมา กฎหมายที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกนำมาใช้ก็คือ พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 เป็นส่วนใหญ่ แต่ถึงกระนั้นการ

ใช้กฎหมายปราบปรามกระบวนการค้าบริการทางเพศกลับพบว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะว่ในปัจจุบันผู้ค้าส่วนใหญ่ตัดสินใจด้วยความสมัครใจแทบทั้งสิ้นมิใช่การบังคับขู่เข็ญเหมือนเมื่อในอดีต ดังนั้น โอกาสที่จะได้ข่าวสารข้อมูล หรือหลักฐาน พยาน จากเด็กหญิงที่มาค้าประเวณีจึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติขึ้นสองฉบับ ฉบับแรกคือพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการค้าประเวณีซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อปี 2539 เนื้อหาสำคัญคือ การเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการบังคับใช้กฎหมายลงโทษในกรณีการค้าบริการทางเพศซึ่งจากเดิมได้วางน้ำหนักในการลงโทษเสมอกันหมดทั้งเด็ก ผู้หญิงและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นการลงโทษเฉพาะนายหน้าและผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น พระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่งคือ พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือว่าเด็กและผู้หญิงเป็นผู้เสียหายเพียงอย่างเดียว ทำให้ได้รับความร่วมมือจากหญิงและเด็กมากขึ้นในการให้ข่าวสารข้อมูล หลักฐานพยานในการปราบปราม

ปัจจุบันเมื่อธุรกิจบริการทางเพศได้ขยายตัวเข้าสู่การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต องค์กรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและปราบปรามจึงได้พยายามหาวิธีการที่จะจัดการกับผู้ประพฤติดิเหล่านั้ด้วยการตั้งศาลอิเล็กทรอนิกส์สากลเพื่อพิจารณาคดีเฉพาะบัญญัติให้การประทุษร้ายบนอินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นความผิดอาญาสากล

นอกจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีโดยตรงแล้ว ก็ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีก เช่น พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 หรือ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 เป็นต้น พระราชบัญญัติเหล่านี้รวมถึงกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว ถือได้ว่าเป็นการปรับตัวของประเทศไทยตามกระแสสิทธิมนุษยชนที่ก่อตัวขึ้นในประเทศแถบยุโรป ตั้งแต่สมัยก่อนเลิกทาสจนสมัยรัชกาลที่ 5 และต่อมาจนกระทั่งถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าประเวณีซึ่งเชื่อมโยงกับการค้าหญิงและเด็กโดยตรง

การค้าประเวณีอย่างเปิดเผยถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายที่มุ่งปราบ มิใช่ปราบ ในขณะที่การเปิดสถานบริการ สถานเริงรมย์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขายบริการทางเพศกลับเป็นเรื่องถูกกฎหมาย โสเภณีซึ่งเป็นผู้ขายบริการหรือขายประเวณีจึงเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายโดยตรง โสเภณีจึงต้องแอบแฝงอยู่ในสถานบริการที่ไม่ผิดกฎหมายเพื่อหารายได้ กฎหมายในปัจจุบันจึงเท่ากับเอื้ออำนวยประโยชน์โดยตรงแก่ธุรกิจสถานบริการต่างๆที่หาผลประโยชน์จากการขายประเวณีแอบแฝงของหญิงขายบริการซึ่งก็คือ โสเภณีในรูปแบบต่าง ๆ นั่นเอง

7. สรุป

รูปแบบของการขายบริการทางเพศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ มีลักษณะแอบแฝงอยู่ในธุรกิจอื่นๆมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผลของการตราพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ในยุคนี้มีธุรกิจบริการทางเพศแบบใหม่เกิดขึ้นมากเพื่อรองรับทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยในช่วงสงครามเวียดนาม แต่ก็ยังคงมีการค้าประเวณีในรูปแบบเก่าปรากฏอยู่เช่นกัน นอกจากนี้กระบวนการค้าหญิงข้ามชาติก็ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยการนำหญิงไทยไปค้าประเวณีในรูปแบบต่างๆ ผลจากการสำรวจพบว่า มีหญิงบริการทางเพศเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยในปัจจุบันได้ขยายวงเข้าไปสู่กลุ่มผู้หญิงที่มีการศึกษาดี มีงานทำที่มั่นคง แต่มีรสนิยมฟุ้งเฟ้อและติดอยู่กับลัทธิบริโภคนิยม จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมได้

จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นได้ว่า โสเภณีเป็นอาชีพหนึ่งซึ่งมีประวัติมาอย่างยาวนาน ควบคู่กับการผันเปลี่ยนแห่งยุคสมัยของสังคมไทย ดังเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยซึ่งได้รับผลจากสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยตรง ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดการขาดแคลนเวชภัณฑ์รักษาโรค และขาดแคลนสินค้าอุปโภคและบริโภค ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีความเป็นอยู่อย่างยากจน ส่งผลให้มีสถานบริการทางเพศเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพฯและหัวเมืองใหญ่ๆ โดยนอกจากจะมีสาเหตุจากความยากจนแล้ว ยังเป็นการตอบสนองความต้องการของทหารสหประชาชาติที่เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยด้วย แม้ว่าปัญหาทางเศรษฐกิจในปัจจุบันจะถูกคลี่คลายไปบ้างแล้ว ด้วยผลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เพราะจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากเกินไป ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากรมากขึ้น ประกอบกับทัศนคติของคนในสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมจนกลายเป็นสาเหตุของการมีรสนิยมในการดำเนินชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อและกลายเป็นปัจจัยของการก้าวเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศของผู้หญิงในปัจจุบัน รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยได้มีความพยายามที่จะแก้ไขและควบคุมปัญหาโสเภณีที่กลายเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งของสังคมมาโดยตลอด รวมทั้งความพยายามในการแก้ไขให้อาชีพโสเภณีเป็นอาชีพที่สุจริตเช่นเดียวกับอาชีพทั่วไป เพื่อสร้างทัศนคติใหม่ให้แก่คนในสังคม แต่ก็ดูเหมือนว่าความพยายามเหล่านั้นกลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาโสเภณีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะจากคนในสังคมเองที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติต่อโสเภณีในด้านลบเสียใหม่ โดยการให้โอกาสคนเหล่านี้

ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คนทั่วไปทำกันอย่างจริงจัง และร่วมมือกันล้มเลิกการบ่งชี้คุณค่า
ของความเป็นหญิงด้วยการยึดติดอยู่กับ“พรหมจารี” ที่อยู่เหนือความดีงามของความเป็น
มนุษย์